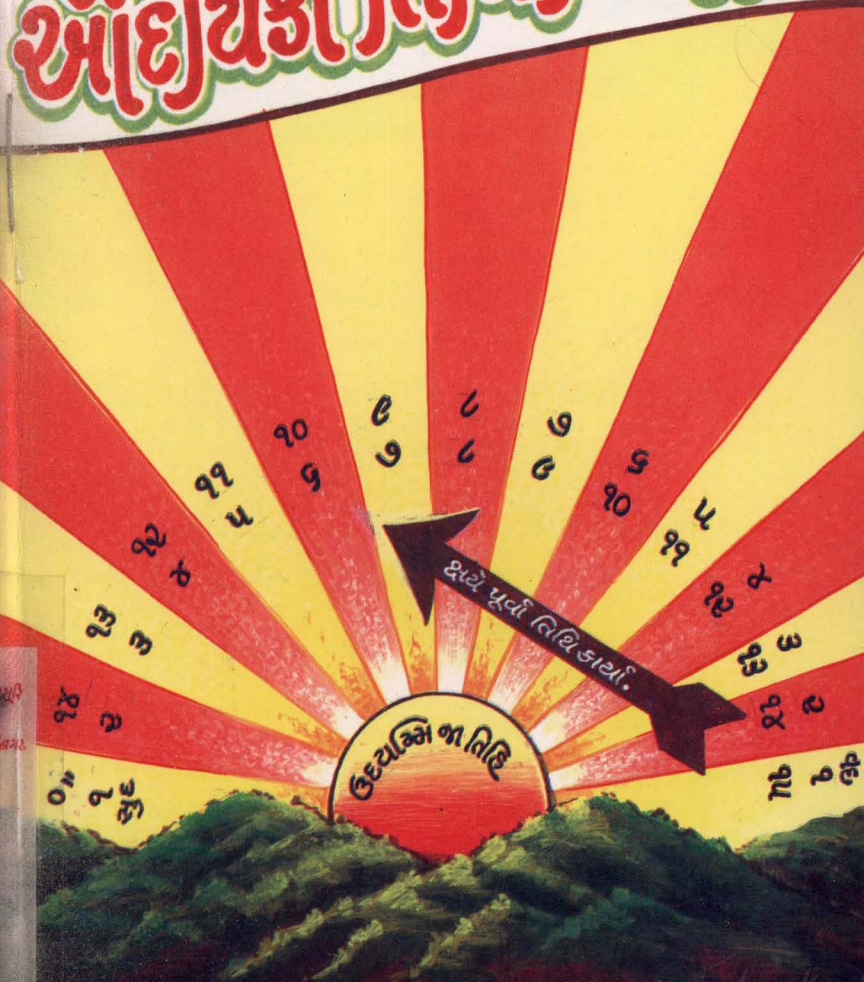

ઔદયિકી તિથિ વિચારણા

સંકલનકાર...

આ. નરેન્દ્ર સાગર સૂરિ

तीर्थाधीराज श्री शत्रुंजयगिरिविराय नमः
श्री शासनकंटकोद्धारकसूरिञ्ज - ग्रंथमाला - ग्रंथांक ८२

श्री - औद्यिकी तिथि विचारणा

ઉદયમિમ ખતિહી. ની પક્કડવાળાઓએ
તેના પરમાર્થને જણવાની ખાસ જરૂર છે

: સંકલન કર્તા :

શ્રી વિજયદેવસૂર તપાગરછ સમાચારી સંરક્ષક શાસન
પ્રભાવક - શાસનકંટકોદ્ધારક

પૂ. આચાર્યદેવશ્રી હંસસાગરસૂરીશ્વરજી મ. શ્રીના
શિષ્યરત્ન - જયોતિર્વિદ્
આ. શ્રી નરેન્દ્રસાગરસૂરિજી મ.

પ્રકાશક

શ્રી શાસનકંટકો દ્ધારકાસૂરિજી જૈન જ્ઞાનમંદિર
જી. ભાવનગર, વાયા - તળાજી મુ. ઠળીયા (૩૬૪૧૪૫)

પ્ર..કા..શ..ક

શ્રી શાસન કંટકોદ્ધારકસૂરિજી જૈન જ્ઞાનમંદિર

વ્ય : શા. જીતેન્દ્રકુમારસહાયચંદ્રનિર
ભાવનગર, વાયા, તળાજી મુ. ઠળીયા (૩૬૪૧૪૫)

સહાયકોની શુભ નામાવલી

- રૂા. ૧૦૦૦/- પૂ. આ. શ્રી નરદેવસાગરસૂરિજી મ. ના ઉપદેશથી શ્રી પુરૂષાદાનીય પાર્શ્વનાથજી જ્ઞેન સંઘ - દેવકીનંદન સોસાયટી જ્ઞેન સંઘ. અમદાવાદ.
- રૂા. ૧૦૦૦/- પૂ. મુનિ શ્રી સાગરચંદ્રસાગરજી મ. ના ઉપદેશથી શેઠ શ્રી નેમચંદ મેલાપચંદ વાડીનો ઉપાશ્રય, સુરત.
- રૂા. ૧૦૦૦/- પૂ. મુનિ શ્રી પૂર્ણચંદ્રસાગરજી મ. ના ઉપદેશથી જ્ઞેન સંઘ ઉઝા મહાજનની પેઢી, ઉઝા.
- રૂા. ૧૦૦૦/- શ્રી જ્ઞેન શ્વે. મૂ. પૂ. સંઘ - વલ્લભીપુર.
- રૂા. ૧૦૦૦/- શ્રી જ્ઞેન શ્વે. મૂ. પૂ. સંઘ - રાણપુર

પ્રા...મિ...સ્થા...ન

શ્રી શાસન કંટકોદ્ધારકસૂરિજી જ્ઞેન જ્ઞાનશાળા
ઠે. ગિરિરાજ સોસાયટી
મુ. પાલીતાણા - ૩૬૪૨૭૦

વીર સં. ૨૫૨૫

વિ. સં. ૨૦૫૫

કાર્તિકી પૂર્ણિમા

કોપી ૧૦૦૦

કિં. રૂા. ૧૫-૦૦

મુદ્રક :- નિલમ પ્રિન્ટરી, કન્યાશાળા, પાલીતાણા

ઔદયિકી તિથિ વિચારણા

યાને

ઉદયમ્મિ જાં તિહી ની પકકડવાળાઓએ તેના પરમાર્થને
જાણવાની ખાસ જરૂર છે.

પૂ. મહોપાધ્યાય ન્યાયાચાર્ય શ્રી યશોવિજયજી મહારાજ
ફરમાવે છે કે

એકવચન જાલીને છાંડે બીજા લૌકિકનીતિ

સર્વ વચન નિજઠામે જોડે એહ લોકોત્તર નીતિ.....

(ઉદયમ્મિ. એ સૂત્ર ના આધારે નવામતી પૂજ્યો અને તેવા બીજા
પત્રાહી જ્ઞાનીઓ “ઉદયમાં એટલે કે-સૂર્યોદય વખતે જે તિથિ
વિદ્યમાન હોય તે તિથિને બીજા દિવસના સૂર્યોદય પહેલાં સુધી
માનવી અને તે સિવાયની એટલે કે-સૂર્યોદયને નહિ સ્પર્શતી એવી
તિથિને જે માને તો ૧. તીર્થકર દેવનો આજ્ઞાભંગ ૨ અનવસ્થા ૩
મિથ્યાત્વ અને ૪ વિરાધના આ ચાર દોષને પામે છે”, આવો અર્થ
કરીને એમ સમજાવવા પ્રયત્ન કરી રહ્યા હોય છે કે - ‘લૌકિક પંચાંગમાં
જ્યારે ક્ષીણ-ક્ષય પામેલી એવી તિથિ સૂર્યોદયને સ્પર્શતી નથી તો
તેને સૂર્યોદયવાળી માનીને ચાલનારા એક તિથિવાળા પૂજ્યો આ
ચારેય દોષોના ભાગી બને છે’. આ પરિસ્થિતિ ઉભી ન થવા પામે
તે માટે સૂર્યોદય વખતે જે તિથિનો ઉદય હોય તે જ ઉદયવાળી તિથિને
બીજા દિવસના સૂર્યોદય સુધી તે જ તિથિ તરીકે મનાવી જોઈએ
પછી તે પર્વ હોય કે - અપર્વ તિથિ હોય” આવી વાતો કરીને જનતાને

જે વ્યુદ્ગ્રાહિત બનાવી રહેલા તે પૂજ્યો જે 'ઉદયવાળી તિથિ-ઐદ્યિકી તિથિ' નો એક નજરે આગ્રહ રાખે છે. તે પહેલા તેઓએ આ શ્લોકના ઉદ્દગમસ્થાનને, તે શ્લોક કાળે-કેવી કેવી તિથિઓ મનાઈ રહી હતી. ? ઇચ્છાઓ પદથી કઈ કઈ તિથિઓ લેવી ? ઈત્યાદિ જાણવું જરૂરી છે. સાથો સાથં સર્વતિથિઓ માટે એટલે કે-ઉદિત-અનુદિત. ઉભયોદિત (વૃદ્ધિ) એવી બધીજ પર્વતિથિ અને અપર્વતિથિ ઓને આશ્રયી ને આ ઉદયની વાત છે. કે કેમ ? એ પણ જાણવા માટે તે શ્લોક, કયા પ્રકરણમાં અને કઈ માન્યતાની વિરૂધ્ધમાં શાસ્ત્રકારોએ મૂકેલ છે. ? તે પ્રકરણ અને વસ્તુ સ્થિતિને જાણવાની પણ પ્રથમ તકે જરૂરી છે. અને પછી ઉદયમ્મિ. નો પોકાર પાડવો અથવા તો તેની પેકકડ રાખવી તે યોગ્ય લેખાશે.

આ શ્લોક પ્રાચીન ગ્રંથો તથા અર્વાચીન ગ્રંથોમાં કવચિત્ જોવા મળે છે. તેમાં પણ હાલ તો મુખ્યતાએ શ્રાધ્ધવિધિ ગ્રંથમાં આપણને દેખા દે છે. અને તે પણ પર્વઆરાધના વિભાગમાં !! અને તે શ્લોકનો ઉદ્દેશ કરતા અને કયા પછી પણ અન્ય દર્શનના બીજા બે-ત્રણ શ્લોકોની રજુઆત કરે છે. આથી પર્વાપર્વ એવી બધી તિથિઓમાં લાગુ પડતો દેખાતો આ શ્લોક, પ્રકરણાધીન રૂપે 'પર્વતિથિ આરાધના અંગે જે ખાસ મુકવામાં આવેલ છે', એમ સહજ જાણાઈ આવે છે. અને ઉદય સિવાયની કઈ-કઈ તિથિ કરે તો આજ્ઞાભંગ આદિ દોષો લાગે ? તે વાત વિસ્તારથી સમજવા માટે પૂ. આગમોદ્ધારક શ્રીએ ફરમાવેલા નીચેના લેખાને યુક્તોએ ખાસ સૂક્ષ્મ દષ્ટિથી અને મનનપૂર્વક પરિશીલન કરવું જરૂરી છે. (નરેન્દ્રસાગરસૂરિ)

સૂર્યનો ઉદય અને તિથિની આરાધના

જૈન અને જૈનેતર સમાજોમાં જે જે આસ્તિક સમાજ છે તે તે દરેક વર્ષે પોત પોતાના ઈષ્ટ એવા દેવ-ગુરુ કે ધર્મને અંગે તિથિની આરાધના કરે છે. આર્યેતર સામાજવાળા જેમ પોતાના વાર, તહેવારો, રવિવાર આદિવારો ઉપર રાખે છે. તેવી રીતે આર્યપ્રજામાં કોઈપણ તહેવાર, વારને અંગે મુખ્ય નિયમિત કરવામાં આવ્યો નથી તેમજ જેવી રીતે આર્યેતર પ્રજાએ કેટલાક તહેવારો, તારીખો ઉપર નિયમિત કરેલા છે તેવી રીતે આર્યપ્રજા ના પર્વ અને તહેવારો તારીખો ઉપર પણ નિયમિત નથી. આર્ય પ્રજાના પર્વ અને તહેવારો તો તિથિઓ ઉપર જ નિર્ભર હોય છે. વારની શરૂઆત અને સમાપ્તિ, સૂર્યના ઉદયથી તે અન્ય સૂર્યના ઉદયના પ્રથમ ભાગ સુધી રહેતી હોવાને લીધે વારોથી ગણાતા તહેવારોમાં વિચાર ભેદને વધારે સ્થાન ન હોય તે સ્વભાવિક છે. તેમજ તારીખને અંગે તહેવારોમાં પણ તેનું મધ્યરાત્રિ ના બાર વાગ્યા પછીથી નિયમિત પરિવર્તન થતું હોવાને લીધે તેમાં પણ વિચારાણાને વિશેષ અવકાશ રહેતો નથી. ફક્ત આર્યપ્રજા જે વિશેષ તિથિ અંગે વિશેષ તહેવારને માનનારી છે. તે વિશેષ તિથિનો આરંભ તેમજ સમાપ્તિ વર્ષ અગર માસની અપેક્ષાએ નિયમિત હોતી નથી અને તેથી આર્યપ્રજા ‘પછી તે જૈન હોય, શૈવ હોય કે વૈષ્ણવ હોય કે બીજું કોઈ પણ હોય છતા, પર્વોને માનવાને માટે તિથિની માન્યતામાં જરૂરીયાત સ્વકારવાવાળી હોય છે. અને

તેથી તે જૈન અને જૈનેતરપ્રજામાં પર્વની આરાધના કરવા માટે તિથિની માન્યતામાં પરસ્પર વિસંવાદ રહે છે. અને રહે તે અસ્વભાવિક નથી.

આર્ય જનતાના નિયમ પ્રમાણે તિથિની ઉત્પત્તિ અને નિયમન, ચંદ્રની ગતિના આધારે રહે છે, તેથી આર્યજનતાને ચંદ્રની ગતિના આધારે તિથિમાં નિયમિતપાણું કરવું પડે છે. ચંદ્રની ગતિ દરેક મહીને અને દરરોજ તેમજ દરેક દેશે અનિયમિત હોવાને લીધે તિથિની અનિયમિતતા થાય એ પાણું અસ્વભાવિક નથી. આર્યજનતાના મહિના અને તિથિઓ ચંદ્ર ગ્રહ, અને નક્ષત્ર આદિકની ચાલ ઉપર આધાર રાખે છે. જ્યારે આર્યેતરોના તહેવારો અને દિવસો ચંદ્ર, ગ્રહ કે નક્ષત્રના ચારની સાથે સંબંધ રાખતા નથી. અને તેને લીધે તે આર્યેતરોને માત્ર અનુક્રમે દિવસો ગણવાના રહે છે. પરંતુ આર્યપ્રજાને એકલી દિવસોની ગણતરી નથી હોતી. આર્યપ્રજાને તો ચંદ્રને આધારે કે ઋતુને આધારે થતા મહિનાઓ અને અને તિથિઓની ગણતરી કરવી પડે છે.

જે કે આર્યજનતાને પાણું કર્મ સંવત્સર નિયમિત ત્રીસ દિવસથી થયેલા મહિનાવાળો જ હોય છે. અને આર્યોમાં સૂર્ય સંવત્સર, સૂર્યની ગતિની અપેક્ષાએ નિયત થયેલો જ માનવામાં આવ્યો છે. તો પાણું તિથિ અને તહેવારોની આરાધનામાં તે કર્મ સંવત્સરના કારણભૂત કર્મમાસ અને સૂર્ય સંવત્સરના કારણભૂત સૂર્યમાસ અને તેની-તેની તિથિઓ લેવામાં આવતી નથી. કિન્તુ માત્ર ચંદ્રની ગતિએ આધારે થતી અને પ્રવર્તતી તિથિઓને જ (પર્વ અને તહેવાર તરીકે) લેવામાં

આવે છે. સામાન્ય આર્ય જનતાની આ સ્થિતિ છે. તેમાં પાણ જૈનેતર આર્યપ્રજને તે તે પર્વ અને તહેવારોને આરાધવા માટે જે વ્રત નિયમ કરવામાં આવે છે. તે અહોરાત્ર પ્રમાણવાળા નિયમિત હોતા નથી અને તે જૈનેતર આર્યોના વ્રતનિયમો અહોરાત્રની સાથે નિયમિત સંબંધ રાખનારા ન હોવાથી તે જૈનેતર આર્યો પોતાના પર્વ તહેવારોને અનિયમિત રીતે માને છે. અર્થાત કેટલાક પર્વ અને તહેવારોમાં ઉદયકાળની વખતે તિથિ જોઈએ તેમ માને છે. કેટલાક પર્વ તહેવારોમાં પૂર્વાહ્ણ વ્યાપિની તિથિ જોઈએ એમ માને છે. કેટલાકમાં મધ્યાહ્ણ વ્યાપિની તિથિ જોઈએ, કેટલાકમાં અપરાહ્ણ વ્યાપિની તિથિ જોઈએ, કેટલામાં પ્રદોષ વ્યાપિની તિથિ જોઈએ અને કેટલાકમાં મધ્યરાત્ર વ્યાપિની તિથિ જોઈએ. એવી રીતે પર્વ તહેવારોની વ્યવસ્થા માટે જૈનેતર આર્યો માટે જ્યારે જુદી જુદી વ્યાપ્તિ લીધી છે, ત્યારે જૈન આર્ય પ્રજાએ પર્વ અને તહેવારોને આરાધવાની ક્રિયા અહોરાત્ર એટલે દિવસ અને રાત્રિ બન્નેની સાથે વ્યાપક પાણે માનેલી અને આચરેલી હોવાથી જૈન આર્યપ્રજને તિથિનું પૂર્વાહ્ણ વ્યાપિપાણું આદિ માનવું અને તે આધારે પ્રવર્તવું તે કોઈપણ પ્રકારે પાલવી શકે નહિ.

વાચકને સારી પેઠે યાદ હશે કે જૈન આર્યપ્રજનો ઉપવાસ આદિ અને ખોષધ વિગેરે વ્રતો અને નિયમો અહોરાત્રની સાથેજ વ્યાપીને રહેલા છે. અર્થાત જે તિથિએ ખોષધ કરવો હોય છે કે ઉપવાસાદી કરવાહોય છે તે 'તિથિ ના સૂર્યના ઉદયથી અન્ય તિથિના સૂર્યનો ઉદય થવાના પહેલાના વખત સુધી' તે આરાધવાના હોય છે. અર્થાત

જૈન આર્યપ્રજ્ઞના વ્રત અને નિયમો સૂર્યઉદયથી શરૂ થાય છે. અને તેનો છેડો આગળના સૂર્ય ઉદય થયા વગર આવતો નથી.

આ કારણથી જૈન જનતાને એક સરખી રીતે પર્વ અને તહેવારો માનવા માટે એ નિયમ રાખવો પડ્યો છે કે ચંદ્રને આધારે થવા વાળી તિથિ હોવા છતાં પણ સૂર્ય ઉદયને ફરસવાવાળી તિથિ આખા દિવસને માટે કબુલ રાખવી; જે આવી રીતે સૂર્ય ઉદયની સાથે વર્તતી તિથિનું નિયમિતપણું ન રાખવામાં આવે કિન્તુ પૂર્વાહ્ણ વ્યાપિની આદિ લેવામાં આવે તો જૈન ધર્મ માં જાણાવેલા વ્રત અને નિયમો અખંડિત રીતે બની શકે નહિ અને તિથિને પર્વ અને તહેવાર માટે કરતાં વ્રત અને નિયમો ખંડિત કરવામાં આવે તો તે મિથ્યાત્વ આદિનું કાર્ય છે એમ કહેવામાં કોઈ પણ જાતનો કઠોર વાક્ય પ્રયોગ થયેલો ગણાય નહિ.

અને તેથી જ શાસ્ત્રકાર મહારાજ સ્પષ્ટ શબ્દોમાં જાણાવે છે કે ઉદયમિ જા તિહી સા પમાણં અર્થાત તિથિનું પ્રવર્તવું અનિયમિત રીતે થાય છે, છતાં સૂર્યના ઉદયની વખતે જે તિથિ હોય તે તિથિને જ આખો દિવસ આરાધવા માટે પ્રમાણભૂત ગણવી. વાયકવર્ગ સૂક્ષ્મદ્રષ્ટિથી જેઈ શકશે કે-આ વાક્ય પૂર્વાહ્ણ વ્યાપિની યાવત્ પ્રદોષ વ્યાપિની, મધ્ય રાત્ર વ્યાપિની આદિ ભેદવાળી તિથિને અપ્રમાણિક ઠરાવવા માટે જ કહેવામાં આવ્યું છે. એટલે અર્થાપત્તિથી પૂર્વાહ્ણ વ્યાપિની આદિતિથિ માનનારાઓ જૈનના વ્રત નિયમોને અખંડિત માની કે આરાધી શકાતા નથી; પરંતુ તેઓ જ જૈનના વ્રત અને નિયમોને અખંડિત પણે આરાધી શકે છે કે

જેઓ ઉદયને સ્પર્શવાવાળી તિથિને જ અર્થાત ઉદય વ્યાપિની તિથિનેજ માનનારાઓ છે.

આજ કારાગથી શાસ્ત્રકાર પૂર્વાહ્ણ વ્યાપિની આદિ તિથિઓ કે જે જૈન અર્થ પ્રજ્ઞની અપેક્ષાએ અપ્રમાણિક છે. તેમાં પર્વ અને તહેવારોની આરાધના કરનારાઓ અખંડિત આરાધના કરનારાઓ નથી, પરંતુ તેઓની આરાધના ખંડિત જ થાય છે. તેજ અપેક્ષાએ એજ ગાથામાં આગળ જાણાવે છે કે ઇચરીએ કીરમાણીએ આણાભંગ. એથી સ્પષ્ટપણે જાણાવે છે કે— પૂર્વાહ્ણ વ્યાપિની આદિ તિથિમાં જે વ્રત નિયમો કરવામાં આવે તો આજ્ઞાભંગ વિગેરે દોષો લાગે છે.

કેટલાક મનુષ્યો, પ્રકરાણને સમજતા નહિ હોવાથી આ વાક્યનો એવો અર્થ કરવા તૈયાર થાય છે કે ઈતર એટલે સૂર્ય ઉદય વગરની તિથિ અર્થાત સૂર્ય ઉદય વગરની તિથિ માં જો પર્વ તહેવાર કરવામાં આવે તો આજ્ઞાભંગ, મિથ્યાત્વ અને નૈવસ્થાદી દોષો લાગે છે. પરંતુ તેવી રીતે પ્રકરાણને જાણ્યા સિવાય અર્થ કરનારા મનુષ્યોએ પર્વ તિથિના ક્ષયની વખતે જે જે પર્વતિથિની આરાધના કરાય તે તે બધી આજ્ઞાભંગાદિ દોષવાળી છે એમ માનવું જ જોઈશે, કેમકે આટલી વાત તો ચોખ્ખીજ છે કે ક્ષય પામેલી તિથિ સૂર્યના ઉદયની સાથે સ્પર્શ કરતી હોતી નથી, અને તેથી જ બીજ આદિ પર્વતિથિના ક્ષયની વખતે જે પડવા વગેરેના દિવસે બીજ આદિ પર્વોની આરાધના તેઓ પાગ જે કબુલ કરે છે, તે શું આજ્ઞાભંગાદિ દોષ યુક્તજ હમો કરીએ છીએ એમ માનીને તે કબુલ કરતા હશે . ?

પ્રકરાણને યથાસ્થિત પાગે જાગનારો મનુષ્ય તો સહેજે સમજી શકે

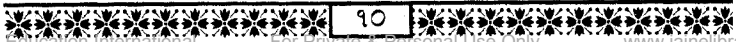
છે કે સામાન્ય સર્વ તિથિના વ્યવહારને માટે આ નિયમ બાંધવામાં આવ્યો છે. અર્થાત સામાન્ય સર્વ પર્વોને અંગે સૂર્યના ઉદય કાળમાં વ્યાપવાવાળી તિથિ જૈનોએ વ્રત નિયમની આરાધનામાં કબુલ કરવી, પરંતુ પૂર્વાહણ વ્યાપિની આદિનો રિવાજ જૈનોએ વ્રત નિયમોની આરાધનમાં કોઈ પણ પ્રકારે માની શકાય તેમ નથી, એટલું જ નહિ પરંતુ જૈન, જૈનપણું ધારણ કરે અને પૂર્વાહણ વ્યાપિની આદિ તિથિ માનીને તે પ્રમાણે વ્રત નિયમો તે કરે એટલે સૂર્યઉદયથી ઉપવાસ વિગેરે ન કરે પરંતુ પહોર દિવસ ચઢ્યા પછી કે બે પહોર થયાપછી કે સંધ્યાની વખતે કે તે તિથિ હોય ત્યારે પર્વ તહેવારની આરાધનાને માટે તેને માને અગર તેના વ્રત નિયમો ત્યાંથી શરૂ કરે તો તે જૈન કહેવડાવનારા મનુષ્યો જૈનના ઉપવાસાદિ નિયમો અને પૌષધાદિ વ્રતોને આરાધી શકતા નથી. એટલું જ નહિ તેઓ વ્રત નિયમોની શ્રદ્ધાથી પણ ખસી ગયેલા છે. માટે તેઓને આજ્ઞાભંગાદિ દોષો લાગે એવું કહેવામાં કોઈ પણ પ્રકારે અસભ્ય વાક્યપ્રયોગ થતો કહેવાય નહિ.

જ્યારે આવી રીતે ઉદયમિ ગાથાના પ્રકરણને અનુસરતો અર્થ કરાશે ત્યારે જ પર્વતિથિનો ક્ષય હોય ત્યારે તે પર્વતિથિજ પહેલાંની અપર્વતિથિને પર્વતિથિ તરીકે આરાધવા માટે ક્ષયે પૂર્વા તિથિ: કાર્યા એ વાક્યથી પડવા વગેરે અપર્વતિથિને બીજા આદિ પર્વતિથિપણે સ્વીકારાય છે. એમાં આજ્ઞાભંગાદિ દોષો લાગશે નહિ. એમ માની શકશે. જે ઉદય વગરની તિથિ કરવાથી જ મિથ્યાત્વ હોયતો એકમ વગેરને દિવસે બીજા આદિ પર્વ તિથિ

માનરાઓ આજ્ઞા ભંગાદિના દોષમાં ડુબ્યા શિવાય રહેવાના જ નહિ.
 તાત્પર્ય તો એ છે કે બીજા આદિકના ક્ષયની વખતે પડવા આદિના
 દિવસે જે બીજા આદિ તિથિ મનાય છે તે પૂર્વાહારુ વ્યાપિની આદિ
 પક્ષની અપેક્ષાએ નથી અને તેથી તે પડવા આદિને દિવસે બીજા
 આદિ માનવામાં કોઈ પણ પ્રકારે આજ્ઞાભંગાદિ દોષ, પ્રકરણ પ્રમાણે
 અર્થ કરનારાને લાગતો નથી. એટલું જ નહિ પરંતુ પ્રકરણ પ્રમાણે
 અર્થ કરનારો સુજ્ઞમનુષ્ય આરાધનાની અખંડિતતા માટે તિથિની
 પણ અખંડિતતા કરવાવાળો હોઈને અને ટીપ્પણમાં બીજા
 વિગેરે પર્વ તિથિનો ક્ષય હોય છે. અને પડવા વિગેરે નો ક્ષય
 નથી હોતો તો પણ તે ઉદયવાળા પડવા વિગેરેને પડવા વિગેરે
 તરીકે માનતો જ નથી, પડવા વિગેરેમાં બીજા આદિને
 ઉદયવગરની હોવા છતાં પણ બીજા વિગેરે તરીકે જ માને છે.
 અને તે વાત એટલે ‘પર્વતિથિના ક્ષયની વખતે ખેલાની તિથિનો
 ક્ષય કરવો અને તે જગો પર આગળની પર્વતિથિને જ બોલવી અને
 કરવી’ એવો વ્યવહાર નિયમિત થયેલો છે. અને તેના જ માટે ક્ષયે
 પૂર્વા તિથિ: કાર્યા એ વિગેરે પ્રધોષ સારા સારા ગચ્છવાળાઓએ
 પણ માન્ય કરેલ છે. અને તેથી જ શ્રી તત્વતરંગિણીની અંદર પણ
 ચર્તુદશીનો ક્ષય હોય તે વખતે તેરસને દિવસે ‘તેરસ છે.’ એવું કહેવાનો
 અસંભવ જ જાણાવ્યો છે. અને તે દિવસે “ઉદયમાં તેરસ હોવા છતાં
 પણ ઉદય વિનાની એવી ‘ચૌદશને’ ચૌદશ જ છે. એમ કહેવાનું
 નક્કી કરેલું છે. એટલે સ્પષ્ટ થાય છે કે વર્તમાનકાળમાં જે પરંપરા
 પર્વ તિથિના ક્ષયે પૂર્વની તિથિનો ક્ષય કરવાની ચાલે છે તે શાસ્ત્રથી

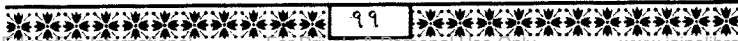
સિદ્ધ છે. અને યુક્તિથી પાણુ યોગ્યજ છે. રામટોળીના મનુષ્યો ઉદયના આગ્રહવાળા હોવાથી તેઓ તો પડવા આદિને દિવસે બીજ આદિ કહે, માને કે પ્રરૂપે તો તેઓ પોતાના વચનથી જ આજ્ઞાભંગાદિ દોષવાળા બને છે. ભગવાન્ ઉમાસ્વાતિ મ. નો પ્રદોષ, કાંઈ આજ્ઞાભંગને કે મિથ્યાત્વાદિને ટાળી શકે નહિ. એવીજ રીતે જ પર્વતિથિમાં બે વખત સૂર્યોદય હોય અને તેથી પર્વતિથિ વધેલી હોય ત્યારે પાણુ આરાધનાની નિયમિતતા કરવા માટે ઉત્તરની તિથિને પર્વતિથિ તરીકે કહેવાય; પરંતુ પૂર્વની તિથિ ઊદયવાળી હોવા છતાં પાણુ પર્વતિથિ તરીકે ન કહેવાય. કેમકે ઉત્તરની તિથિ જ તેની આગળના અપર્વ તિથિના સૂર્યોદયની સાથે અનુષ્ઠાનનો છોડો લાવનારી થાય. પહેલી તિથિએ આરાધના કરવામાં આવે તો અપર્વના સૂર્યોદયે તેનો છોડો આવે નહિ પરંતુ પર્વ તિથિના સૂર્યોદયની હયાતીમાંજ તેનો છોડો આવી જાય. જૈનશાસ્ત્રને જાણનારાઓ એટલું તો સ્હેજે સમજી શકે તેમ છે કે નિયમોને માટે (પૂર્ણતાની) હદ સાક્ષાત બોલાતી નથી પરંતુ અર્થાપત્તિથી ગમ્યજ રહે છે. પરંતુ શરૂઆતની હદ ઊગ્ગણ સૂરે. વિગેરેથી બોલવામાં આવે છે. તેમજ વ્રતોની અંદર પાણુ વ્રતની શરૂઆતની હદ ગમ્ય રાખીને જ પર્યવસાનની હદ જાવજીવાણ, જાવનિયમં, જાવદિવસં, જાવઅહોરત્તં, જાવસેસ દિવસં રત્તિં વિગેરે શબ્દોથી જાણાવવામાં આવે છે. એટલે પર્વ અને તહેવારની આરાધનામાં આગળના અપર્વની તિથિના કે ભિન્નપર્વની તિથિના ઉદયને અંત તરીકે જાણાવાની જરૂર રહે અને તેથી તિથિની વૃદ્ધિ હોય ત્યારે ટીપાણાની બીજી તિથિનેજ પર્વતિથિ

તરીકે માનવી પડે અને અને તેનેજ માટે વૃદ્ધી કાર્યા તથોત્તરા એ પ્રધોષ શુદ્ધ ગચ્છ વાળાઓએ માન્ય કરેલો જ છે.

આ હકીકત સમજનારો મનુષ્ય બીજ આદિ પર્વના ક્ષયે પડવા આદિની તિથિને ન માનતા બીજ આદિ તિથિને માનવાવાળો થાય છે. તથા બીજ વિગેરે બે હોય ત્યારે બે બીજ વિગેરેમાં બંનેને પર્વ તરીકે માનનારા થઈ જવાય અને તેમ જો થાય તો (બે) બીજ વિગેરે બે પર્વ પાગ છે એમ માનનારા થાય તથા બીજ આદિના નિયમને આરાધનારો ન થવાથી મિથ્યાત્વી અને મૃષાવાદી બને. અને તેથી સુજ્ઞો પ્હેલાની બીજ વિગેરેને પડવા વિગેરેપાગે ગાગે તે સ્વાભાવિકજ છે. અને તેવીજ રીતે જ્યારે અમાવાસ્યા જેવી જોડલે રહેલી પર્વતિથિની હાનિકે વૃદ્ધિ હોય ત્યારે તેનાથી પ્હેલા રહેલી ચૌદશની વૃદ્ધિ હાનિ થતાં તે પાગ પર્વતિથિ હોવાથી તેની પાગ ક્ષય વૃદ્ધિ ન થાય પરંતુ ‘ચૌદશના ક્ષયે તેરશ નહિ માનતાં ચૌદશ માનવાના’ દ્રષ્ટાન્તે તેરશનેજ ચૌદશ અને ચૌદશને જ પુનમ અમાવાસ્યા માનવા પડે તથા બીજની વૃદ્ધિએ બે પડવાની વૃદ્ધિની રીતિએ અમાવાસ્યા અને પુનમની વૃદ્ધિએ પ્હેલાની ચૌદશ એ પર્વતિથિ હોવાને લીધે વૃદ્ધિ ન પામતાં તે ચૌદશની પ્હેલાંની જે તેરશ તે જ વૃદ્ધિ પામે, આવી રીતે^{શાસ્ત્ર} અને પરંપરાથી સિદ્ધ હોવા છતાં જેઓ પોતાની (પર્વ) લોપક એવી પરંપરાની રીતે શાસ્ત્ર અને યોગ્ય પરંપરાને ઉડાવવામાં જ ટેવાયેલા છે તેઓ શાસ્ત્ર અને સત્યપરંપરાને ઉડાવીને પર્વતિથિનો ક્ષય અને પર્વતિથિની વૃદ્ધિ માનવા મનાવવા તૈયાર થાય છે. તેઓનો જેનજનતાએ શાસ્ત્ર અને પરંપરાનો કિંચિત્ પાગ રાગ હોય તો સ્વપ્ને

પાણ સમાગમ કરવા જોવો નથી.

ઉપરના લખાણથી સુજ્ઞમનુષ્ય, રામટોળીના ઉદયના કે એવા બીજા બકવાદને નહિં અનુસરતાં તેવા બકવાદ કરનારાને શાસ્ત્ર અને શુદ્ધપરંપરાને અનુસરવાવાળાઓની પાસે સત્યતત્વનો નિશ્ચય કરવા તથા જાગૃત્વાવા માટે લાવવાનો જરૂર પ્રયત્ન કરશે અને તેજ જગતને હિતાવહ છે એમ માનવામાં તે રામટોળીનો પાણ જરૂર સહકાર જ રહેવો ઘટે.

લેખાંક - ૨

તિથિ માન્યતાનો પુરાવાઓ.

આરાધનામાં પર્વતિથિનો

ક્ષય કે વૃદ્ધિ નહિં માનવાના પ્રમાણો :-

હમાંગા કેટલીક મુદ્દતથી પર્વતિથિની અસ્તોવ્યસ્ત સ્થિતિ કેટલાકો તરફથી કરવામાં આવી છે. અને તિથિને અસ્તોવ્યસ્ત કરનાર તે વર્ગ પોતાના વીર (!) શાસન, જૈન (?) પ્રવચન અને દુન્દુભિ (!) જેવા વાજંત્રો દ્વારાએ પ્રોપેગેન્ડા કરી સત્યમાર્ગને અનુસરવાવાળા ભવ્યજીવોને ભ્રમમાં નાખવાના પ્રયત્નો કરે છે. જો કે તે ભ્રમનો નાશ કરવા માટે તેઓનાં લખાણો તથા તેઓનાં નવીનપુસ્તકોનાં

જુઠાણાં અનેક વખત પેપરોમાં અનેક પ્રકારે આપવામાં આવ્યાં છે પરંતુ તે વર્ગની પદ્ધતિ એવી છે કે અસત્યપણાના આરોપનો ખુલાસો કરવો નહિ, સુધારવો નહિ અને પોતાનું જ મનાય તેવી રીતે જાણી જોઈને શાસ્ત્રની વિરુદ્ધ લખાણો કર્યાજ કરવાં. અને આ જ કારણથી તે વર્ગ, મધ્યસ્થ દ્વારા લિખિત ચર્ચા અગર લખાણ કરવા પૂર્વકની મૌખિકચર્ચા કરવા માગતો નહોતો અને વર્તમાનમાં પણ માગતો નથી કારણ કે જવાબદારી કે જોખમદારીનું ભાન લિખિત પૂર્વક મૌખિક ચર્ચામાં રાખવું પડે છે અને એકલી લિખિત ચર્ચામાં તો તે ભાનનું નામ નિશાન હોય નહિં, રહે નહિં અને તેઓએ રાખ્યું પણ નથી, પરંતુ તે વર્ગના જુઠા અને કુટિલતા ભર્યા લેખોથી શાસ્ત્ર અને પરંપરાને અનુસરવાવાળો વર્ગ સત્યમાર્ગ પ્રત્યે શંકાવાળો થાય નહિ તેમજ અસત્ય માર્ગની અભિલાષાવાળો ન થાય તે માટે શાસ્ત્ર અને પરંપરાને અનુસરવાવાળા મહાનુભાવ વર્ગની આગળ પ્રમાણની દિશા દર્શાવવાની જરૂર ધારીને નીચેના પુરાવાઓ જણાવવામાં આવે છે. તે ખરેખર ઉપકારક નીવડશે.

૧. સેંકડો વર્ષોથી શાસન અને પરંપરાને અનુસરવાવાળો વર્ગ બીજા આદિ છ પર્વ તિથિના ક્ષયે તેનાથી પહેલાની એકમ આદિ અપર્વતિથિનો ક્ષય સતતપણે કરતો હતો અને કરે છે. નવીન વર્ગ પણ ૧૯૯૨ ની પહેલા તો બીજા આદિ છ પર્વ તિથિના ક્ષયે તેની પહેલાંની એકમ આદિ અપર્વતિથિનો ક્ષય કરતો હતો અને એ વાત એમના તે વખતના પંચાંગો ઉપરથી સાબીત પણ થયેલી છે.

૨. શ્રી શ્રાદ્ધવિધિ વગેરેમાં ક્ષયે પૂર્વા તિથિ: કાર્યા એવું ફરમાન

હોવાથી બીજા આદિ છ પર્વતિથિના ક્ષયની વખતે તેનાથી પહેલાની જે પડવા વિગેરે અપર્વતિથિ છે તેને જ બીજા આદિ પર્વતિથિપાણે કરવી એટલે પડવા વિગેરે અપર્વતિથિનો ક્ષય કરવો એ જ છે. (સામાન્ય સમજાણવાળો મનુષ્ય પણ આ વાક્યનો 'તિથિનેજ કરવાની વાત છે', એમ સમજી શકે તેમ છે.) આ નવો વર્ગ, તિથિના પલટાને ન લેતાં પડવો વિગેરે માની તેમાં બીજા વિગેરેની આરાધના તેવા પ્રસંગે કરે છે, તો તેવી રીતે વર્તનારને શ્રી તત્વતરંગિણીકાર સ્પષ્ટપણે મૃષ્ટાવાદી જાણાવે છે અને અધિકમાં નવો વર્ગ આરાધનામાં લોપક ન બને તો પણ બીજા આદિ પર્વ તિથિનો ક્ષય માનનાર હોવાથી પર્વતિથિનો લોપક તો બનેજ છે.

૩. શ્રી તત્વતરંગિણીમાં મહોપાધ્યાય શ્રી ધર્મસાગરજી મહારાજ કે જેઓ શાસનાનુસારિ તપાગચ્છના અનુપમ સ્તંભ સમાન છે તેઓ સ્પષ્ટપણે ફરમાવે છે કે ઉદય અને સમાપ્તિ તેરશની હોય અને ચૌદશનો ઉદય ન હોય તો પણ શાસનને અનુસરનારાઓ તો તે દિવસે ઉદયવાળી એવી તેરશનું નામ પણ લે નહિં, પરંતુ ઉદય વગરની એવી ચૌદશનું જ નામ લે. અર્થાત્ 'આરાધનામાં તેરશનો ક્ષય જ કહેવો અને ચૌદશ જ છે એમ કહેવી' એવું સ્પષ્ટ ફરમાન કરે છે.

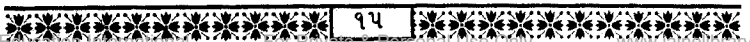
નવા વર્ગના એક ઉ. એ જાણી જોઈને એ પંક્તિનો અર્થ કદાગ્રહથી જુઠો કરેલો છે, અને તે જુઠાણું તેમના મોઢે સમુદાય સમક્ષમાં જાણાવવામાં આવેલું છે. છતાં યત્કિંચિત્ સમાધાન તેમણે આપ્યું નથી અને અન્યત્ર પ્રયાણ કરી દીધું છે ! તે નવો વર્ગ લિખિત ચર્ચા કરવા કેમ માગે છે અને મૌખિક ચર્ચામાંથી કેમ ખસ્યો છે, અને

ખસે છે ? તે આ ઉપરથી સમજાશે. વળી 'ઉદયવાળીજ તિથિ મનાય' એવા નામે જે ભોળા જીવોને ભરમાવવામાં આવે છે. તેનો પાણ ખુલાસો ઉદય અને સમાપ્તિ એ ઉભયવાળી તેરશનો શાસ્ત્રકાર સ્પષ્ટ શબ્દોમાં ક્ષય જાગાવે છે.

૪. આચાર્ય મહારાજ શ્રી હીરસૂરીશ્વરજી પોતાના હીરપ્રશ્ન માં સ્પષ્ટપણે જાગાવે છે કે 'પૂર્ણિમાનો ક્ષય હોય ત્યારે પુનમની આરાધના માટે ત્રયોદશી ચતુર્દશ્યોઃ એમ કહી તેરશના દિવસે ચૌદશને ચૌદસના દિવસે અને પુનમ કરવાનું સ્પષ્ટપણે જાગાવે છે. અને શાસ્ત્ર તથા પરંપરાઓને અનુસરનારાઓ. અત્યાર સુધી પુનમ અને અમાવસ્યાના ક્ષયે તેની પહેલાની તિથિ ચૌદશ એ (પાણ) પર્વતિથિ હોવાથી તેનો પાણ ક્ષય ન થાય, માટે ક્ષયે પૂર્વા ના ન્યાયે તેરશનો ક્ષય કરે પાણ છે, શ્રી હીરસૂરિજી સ્પષ્ટ શબ્દથી 'પુનમના ક્ષયે બે તિથિના પલટાને જાગાવે છે', છતાં નવો વર્ગ ઉદયનાં નામે તેરશનો ક્ષય કરવા ના પાડી ભ્રમ પેદા કરે છે તે પરંપરા અને શાસ્ત્રની વિરુદ્ધ છે.

તે નવા વર્ગમાં ચૌદશમાં પુનમની આરાધનાને સમાવનારો એક વર્ગ છે કે જેને પુનમતિથિના માનવાનો ભય રહેતો નથી. જ્યારે તેમાં બીજો વર્ગ એવો છે કે પુનમની આરાધના પુનમનો ક્ષય હોય ત્યારે તેરશને દિવસે કરવી એમ કહે છે. અર્થાત્ તે વર્ગને ચૌદશ કરતાં પાણ પુનમ પહેલી માનવી પડે છે; પરન્તુ શાસ્ત્ર અને પરંપરાને અનુસરનારાને તો પુનમનો ક્ષય માનવાની જરૂર પડતી નથી, તેમ ચૌદશ કરતાં પુનમને પહેલી માનવા જેવો અન્યાયી માર્ગ પાણ લેવો પડતો નથી.

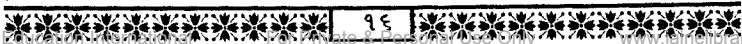

૫. શાસ્ત્રીય પુરાવાની જે ચોપડી છપાયેલી છે. તેમા અનેક પાઠો સ્પષ્ટપાણે પૂર્ણિમા અને અમાવાસ્યાના ક્ષયે તેરશનો ક્ષય કરવો એમ ફરમાવે છે. (નવા વર્ગવાળા તે લેખોને 'જતીનાં લખેલા પાના' જાણાવે છે. પરન્તુ મહારાજ સત્યવિજયજીએ ક્રિયા ઉદ્ધાર કર્યો એની પહેલાનાં પાઠો છે, અને તે વખતે સંવેગી અને જતી એવો વિભાગ જ નહોતો માટે નવા વર્ગને પરંપરા ઉડાવવાની સાથે શાસ્ત્રા પાણુ ઉડાવ્યાં છે. તેથીજ એમ બોલે છે.)

૬. ૧૯૯૨ થી નવો વર્ગ જુદો પડ્યો તેની પહેલાં શાસન અને પરંપરાને અનુસરનારા તથા તેને લોપવા તૈયાર થએલા (નવા પંથીઓ) એ બધા પુનમ અમાવાસ્યાના ક્ષયે તેરશનો ક્ષય કરતાજ હતા. શાસન વિરોધી વર્ગ 'બહુશ્રુત અને બહુસંમત હોય, તો પોતાની વધારે દુર્ગતિ કરે' તેમ કહીને આ નવો વર્ગ, તે પુનમ અમાવાસ્યાનો ક્ષય છે. પાણુ ચૌદશ તો ઉદયવાળી છે, તેને કેમ ખસેડાય' ? એવો કુતર્ક કરે છે, પરંતુ જે શ્રી હીરસૂરીશ્વરજીનો ત્રયોદશીચતુ દર્શ્યોઃ' એવો પૂનમના ક્ષય વખતનો જે પાઠ છે તે વિચારશે તો નવો વર્ગ પાણુ ઉદયનો આગ્રહ છોડી સત્ય માર્ગ મેળવી શકશે.

(ઉદયના નામે પર્વતિથિનો ક્ષય માનવો એ કેવળ તે મતની નવીન જ કલ્પના છે. તેમના મતે તો શ્રી હીરસૂરિજી અને તે પછીના અત્યાર સુધીના થયેલ સર્વપુરૂષો ઉદયને સમજતા જ નહિ હોય ! શાસન અને પરંપરાથી વિરૂધ્ધ એવું જુદું પકડનાર મનુષ્ય જ્યારે શાસન અને પરંપરાને અનુસરનારા પુરૂષોની વગર ભુલે ભુલ કહેવા બેસે ત્યારે તો શાસન પ્રેમીયોને કેટલું આશ્ચર્ય થાય ? એક પાણુ પુરાવો કે

મુદ્દો નવા વર્ગ તરફથી 'પૂર્વ કે પૂર્વતર અપર્વ તિથિનો ક્ષય ન થાય' તેવું જાગ્રાવનારો આપવામાં આવ્યો નથી'.

૭. ક્ષયે પૂર્વા તિથિ: કાર્યા એ વાક્ય જે માન્ય હોય તો તે વાક્યં પણ જ વિધિખૂટ્યાડનાર હોઈને 'અપ્રાપ્ત સપ્તમીમાં અષ્ટમીને કરનાઈ છે' આરાધનાને માટે એ વિધિ વાક્ય બને નહિં કેમ કે અનુદયી અષ્ટમી અને તેને અંગે આરાધના તો સિદ્ધજ હતી, તેમાં તિથિ શબ્દ ચોકખો વિધિને માટે છે. અને આરાધના શબ્દ નથી. માટે તે વાક્ય આરાધનામાં જેડવું તે નવા મતની નવી કલ્પના સિવાય બીજું કંઈજ નથી. એવી જ રીતે વૃદ્ધિ માટે નવામતનો માર્ગ પણ જુઠો જ છે તે સમજી લેવું.

(સિદ્ધચક્ર પાક્ષિકમાંથી સાભાર ઉધૃત)

માર્ગ....દર્શન

(આ સાલ) કાર્તિક માસમાં ચંડાશુચંડુ પંચાંગમાં પુનમો બે છે. એ વાત ખરી છે. અને આપણે એ પંચાગને વ્યાવહારિક રીતિએ આરાધનામાં માન્ય કરીએ છીએ એ વાત પણ ખરી છે; પરન્તુ આરાધના કરનારે માત્ર તિથિના નિર્ણય માટે ચંડાંશુ ચંડુ લેવાનું છે, પરંતુ તેમાં પર્વતિથિનો ક્ષય કે વૃદ્ધિ આવે ત્યારે શ્રી ઉમાસ્વાતિ વાયકજી મહારાજના ક્ષયે પૂર્વા નિયમને જ અનુસરવાનું છે, આથી જ તત્વતરંગિણી વગેરે શાસ્ત્રોમાં ચૌદશનો ક્ષય હોય ત્યારે તેરસ ઉદયવાળી હોવા છતાં તેરસના નામનો અસંભવ બતાવી તેને ચૌદશપાળે સ્વીકારવા જાગ્રાવ્યું છે.

આવી રીતે આચાર્ય શ્રી આનંદવિમલસૂરિજીની પહેલાના પાણ બે પુનમની બે તેરસ અને પુનમના ક્ષયે તેરસનો ક્ષય કરવાનાં સબલ પ્રમાણો છે, તેથી આરાધના કરનારે એકવડી પર્વતિથિના ક્ષય કે વૃદ્ધિએ તેની પહેલાની તિથિની ક્ષય કે વૃદ્ધિ કરવી જોઈએ. અને જોડલી પર્વતિથિઓમાંની એક પર્વતિથિના ક્ષય કે વૃદ્ધિએ પૂર્વતર અપર્વતિથિની ક્ષય કે વૃદ્ધિ કરવી જોઈએ. આ વસ્તુ શાસ્ત્રોકત છે અને પરંપરાએ પણ અત્યાર સુધી ચાલી આવે છે, અને તેથી કાર્તિક પૂર્ણિમા શુક્રવારે શ્રી સિદ્ધધાયલજીની પટયાત્રા અને વિહાર વિગેરે થાય.

સિદ્ધક્ષેત્ર સુદ ૭ કાર્તિક સં. ૧૯૯૭ પૂ. આચાર્યદેવ શ્રી સાગરાનંદ સૂરીશ્વરજીની આજ્ઞાથી અરૂણોદયસાગરજી.

લેખાંક નં. - ૨

પર્વ આરાધનાની બલિષ્ઠતા

સામાન્ય રીતે જૈન જનતામાં આત્માના કલ્યાણને અંગે સંવર અને નિર્જરાની ક્રિયા સાધવા માટે પર્વો અને તહેવારો નિયમિત રીતે માનવામાં આવે છે, જે કે અન્યમતોમાં અને અન્ય દર્શનોમાં પર્વો અને તહેવારો નથી હોતા એમ નહિં, પરંતુ તે અન્યમતો અને અન્ય દર્શનોના પર્વો અને તહેવારો માત્ર ઉત્સવનીજ ભાવનાવાલા હોય છે. પરંતુ તે પર્વો અને તહેવારોને ઉજવવામાં સંવર અને નિર્જરાની ભાવના સંબંધી ગંધ પાણ તેઓને હોતી નથી. અન્ય મત અને અન્ય

દર્શનોને સ્થાપન કરનારાઓએ નથી તો સંવરનું નિરૂપણ કર્યું કે નથી તો નિર્જરાને ધ્યેય તરીકે રાખી. !

અને તેમ હોવાથી જ અન્ય મતોના અને અન્ય દર્શનોના પર્વો અને તહેવારો સંવર અને નિર્જરાના સાધ્યથી સર્વથા શૂન્ય જ હોય અને માત્ર તેઓમાં રાગરંગ અને ખાવા પીવાના સાધન માટે ઉત્સવો મનાવી પર્વો અને તહેવારોને આરાધવામાં આવતા હોય છે તેમાં જૈન જનતાને અંશે પાગ આશ્ચર્ય થશે નહિ, અને આ જ કારણથી જૈન શાસ્ત્રકારો મુખ્યતાએ સાધુ સાધવીવર્ગને અને ગૌણપણે ચારે પ્રકારના શ્રી સંઘને અતિથિ તરીકે જાણાવે છે. કારણ કે શ્રી ચતુર્વિધ સંઘમાંથી કોઈપણ વ્યક્તિ તેવા અન્યમતો અને અન્ય દર્શનકારોએ માનેલા પર્વો અને તહેવારોના એટલે રાગરંગના તિથિ અને પર્વોના ઉત્સવોને માનવાવાળી હોતી નથી. અને તેથીજ તે ચતુર્વિધ સંઘને કે શ્રમાણ શ્રમાણી સમુદાયને ‘અતિથિ’ તરીકે કહેવામાં શાસ્ત્રકારોએ પક્ષપાતનો ગંધ પાગ રાખ્યો નથી. એ ચોકખું સમજાશે.

જો કે જૈન દર્શનમાં મનાયેલા પર્વો અને તહેવારોની અંદર આભૂષણ, વસ્ત્ર, સ્નાન વિગેરેની વિશિષ્ટતા કરવાનું શાસ્ત્રકારો જાણાવે છે અને તે બાહ્યદ્રષ્ટિવાળાને ઉત્સવરૂપ ગણાય તેમાં આશ્ચર્ય જ નથી. પરંતુ તે આભૂષણ—વસ્ત્ર અને સ્નાનાદિની પર્વ અને તહેવારોને અંગે કરાતી વિશિષ્ટતા, ધર્મની પ્રભાવના અને સમ્યગ્ દર્શનાદિક મોક્ષમાર્ગની પ્રાપ્તિની ઈચ્છાદ્વારાએ સંવર અને નિર્જરાને સાધવાવાળી હોવાથી કોઈપણ પ્રકારે તે લૌકિક પર્વ આદિની માફક અમન ચમન રૂપ ઉત્સવની પ્રધાનતાવાળી હોતી નથી. જૈન ધર્મનું

મુખ્ય ધ્યેય જ “રાગદ્વેષને જીતવા અને કર્મોને ખપાવવા” એવું હોવાથી જૈનદર્શનમાં એક અંશે પાણ અમન ચમનને સાધ્ય કરવાનું સ્થાન રહેતું નથી. પરંતુ જૈનદર્શનમાં સાધુ સાધવી શ્રાવક અને શ્રાવિકારૂપ શ્રી ચતુર્વિધ સંઘમાંથી કોઈપણ વ્યક્તિ હોય તો તેને ભગવાન જિનેશ્વર મહારાજનું અને જૈન શાસનનું એ જ ફરમાન છે કે તેણે સંવર અને નિર્જરાના પોષાણને માટે જ તત્પર રહી સમ્યગ્દર્શનાદિક રૂપ મોક્ષમાર્ગની તરફ દરેક ક્ષણે વધવું જોઈએ.

આ વસ્તુ ધ્યાનમાં રાખીનેજ જૈન દર્શનકારોમાં ૧ (બે) આઠમ, ૨ (બે) ચૌદશ, ૩ પુનમ અને ૪ અમાવસ્યા આવી રીતે ચાર પર્વો દરેક મહિનાની અપેક્ષાએ મુખ્યત્વે માનવામાં આવેલા છે અને એનું જ નામ શાસ્ત્રકારોએ ચતુષ્પર્વી કહી છે. જે કોઈ જમ્બુકાચારી પુનમ અને અમાવાસ્યાને લીધા સિવાય બે આઠમ અને બે ચૌદશના નામે ચતુષ્પર્વી નામે જાણાવે છે તે શાસ્ત્રોની ગન્ધ લેનારાના વાક્ય કરતા પાણ વેગળું છે. સામાન્ય રીતે કલિકાલ સર્વજ્ઞ શ્રી હેમચંદ્રસૂરીશ્વરજી મ. ઉપર જાણાવ્યા પ્રમાણે (બે) આઠમ (બે), ચૌદશ, પુનમ અને અમાવાસ્યા એ ચારને ચતુષ્પર્વી તરીકે ચતુષ્પર્વ્યામ્. એ શ્લોકની અંદર સ્પષ્ટપાણે જાણાવે છે; પરંતુ જમ્બુકો, વસતિથી દૂર રહેવાવાળા હોય તેમ શાસ્ત્રથી દૂર રહેવાવાળા જમ્બુકાદિ ચહાય તેમ બોલે અને વર્તે તેમાં સુજ મનુષ્યને તો આશ્ચર્ય થાય જ નહિ.

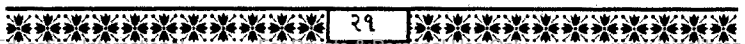
જોકે જંગલમાં રહેનાર કેટલાક જનવરો જમ્બુકાદિના પક્ષને પાણ સારા ગાણનારા હોય છે, પરંતુ સાધન અને શિક્ષાગૃથી સંપન્ન એવા વસતિમાં રહેનારા લોકો તો જમ્બૂક આદિના પક્ષને સારો ગાણનારા

હોય જ નહિં. પૂર્વે જાગાવેલી ચાર પર્વોની અપેક્ષાએ શાસ્ત્રકારો, પાણ ચડદ્સ અઠઠમુદ્દિદ્ધપુણ્ણમાવાસિણીસુ ' એવું વાક્ય સ્થાને સ્થાને શ્રાવકોના વાર્ણનના અંગે જાગાવીને ઉપર કહેલ ચાર પર્વોની સ્પષ્ટતા જાગાવે છે; પરંતુ ખાખરાની ખીસકોલીને મોદકના વાસની પાણ ખબર ન હોય એવી રીતે જમ્બુકાદિને શાસ્ત્રની ગંધ પાણ ન હોય અને તેથી સેંકડો જંગો પરના સ્પષ્ટ પાઠોને પાણ ન જાણે, ન સમજે અને ન વિચારે તેમાં કોઈ આશ્ચર્ય નથી.

ઉપર જાગાવવામાં આવેલી આઠમ વિગેરે ચઉપર્વી અને અન્ય ગ્રંથકારોના કહેવા મુજબ ગણીએ તો છ પર્વી વિગેરેની આરાધના કરવા માટે જૈન જનતાએ તૈયાર થવાનું જરૂરી હોય છે, અને તે આરાધવા તૈયાર થવાય પાણ છે, આ પર્વોની આરાધના, વાર કે તારીખ ઉપર નિયત નથી. પરંતુ ગ્રહ નક્ષત્રાદિના યોગે કલ્યાણકાદિ થવાનાં હોવાથી માત્ર મહિના અને તિથિ ઉપર જ નિર્ભર છે અને વર્તમાનકાળમાં મહિના અને તિથિઓ જાગાવવા માટે લૌકિક પંચાગનો જ આશ્રય સમગ્ર આર્ય પ્રજાને લેવો પડે છે અને તે લૌકિક પંચાગમાં જૈનોએ માનેલી પર્વતિથિઓની વૃદ્ધિ પાણ આવે છે અને ક્ષય પાણ આવે છે, તેવા વખતે પર્વની આરાધના કેવી રીતે કરવી એવો ગુંચવાડો જૈન જનતાને થાય તેમાં આશ્ચર્ય જ નથી.

જો કે ઉપર જાગાવેલી તિથિની અપેક્ષામાં શાસ્ત્રકાર મહારાજાએ એ નિશ્ચિત કરેલું છે કે જૈનોએ પૂર્વાહ્ણવ્યાપિની, મધ્યાહ્ણવ્યાપિની, અપરાહ્ણવ્યાપિની, પ્રદોષવ્યાપિની કે મધ્યરાત્રવ્યાપિની તિથિ માનીને કોઈપણ પર્વ કે તહેવાર આરાધવાની

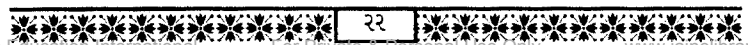

નહિં હોવા છતાં જે કોઈ જૈન એવી રીતે પૂર્વાન્હવ્યાપિની આદિ તિથિ લઈને જૈનધર્મની કે પર્વોની આરાધના કરે તો તેને આજ્ઞાભંગ, અનવસ્થા, મિથ્યાત્વ અને વિરાધના એ ચાર દોષો લાગે છે, માટે જૈન જનતાએ ઉદયવ્યાપિની તિથિનેજ તિથિ તરીકે ગણવી.

આવી રીતે તિથિના સ્વરૂપને માટે જાણાવેલ ઉદયવ્યાપિપાણાના તત્ત્વને નહિ સમજતાં કેટલાક વર્તમાનકાળમાં જમ્બૂક આદિ જીવો કેઈ સેકાથી ચાલતી પરંપરા અને કેઈ સૈકાના શાસ્ત્રોના લેખોનું ઉત્થાપન કરીને ઉદયવાળી તિથિ માનવાના વાક્યને અવળું ગોઠવી લોકોને ભરમાવે છે તે ખરેખર તેમના અને તેમના ઉપાસકોના ભાવિ અકલ્યાણનું જ ચિન્હ છે.

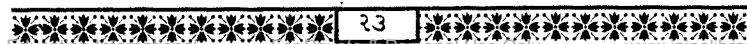
તેઓએ ધ્યાન રાખવું જેઈએ કે શાસ્ત્રકારોએ સ્પષ્ટશબ્દોમાં લૌકિક ટીપ્પનામાં ચર્તુદશીનો ક્ષય હોય ત્યારે જે કે 'તેરશજ ઉદયવાળી છે' અને સૂર્યોદયની પછી પાણ તેરસનો જ ભોગવટો હોય છે, અને તેરશની સમાપ્તિ પાણ તે જ વારમાં છે, છતાં તે દિવસે અને તે વારે તેરશનું નામ લેવાનો પાણ નિષેધ કરી શાસ્ત્રકારોએ તેરશના અસંભવને જાણાવ્યો છે.' એટલે જે ઉદયવાળી, ભોગવાળી કે સમાપ્તિવાળી જ તિથિને ગણવાનો નિયમ હોય તો શાસ્ત્રકારો લૌકિક ટીપ્પાણામાં ચર્તુદશીના ક્ષયની વખતે 'તેરશના નામનો પાણ અસંભવ છે' એવું કહી શકત જ નહિં, જે કે જમ્બુકાદિ રામટોળી તો શાસ્ત્ર અને પરંપરાને લોપીને તથા ભેળસેળવાદી અનીને 'તેરશ અને ચૌદશ છે' એમ કહે છે ! અર્થાત્ ત્રીજી ચોથ આદિ અપર્વોના ક્ષયની માફક પર્વના પાણ લોપક અને છે. 'અન્યના ઉત્તર માત્રને માટે આમ કહીએ

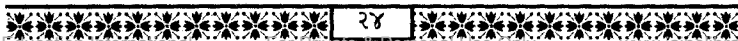
છીએ' એમ ટીપનાથી નથી બોલતા પરન્તુ તેવું માને મનાવે છે અને કથીર શાસન વિગેરેમાં ચિતરે પાણ છે, પરન્તુ તે ઉન્માર્ગગામી અને પરંપરા તથા શાસ્ત્રના લોપક એવા રામ જંબુકાદિકે શાસ્ત્રના પાઠને જોયો, વિચાર્યો કે માન્યો નથી તેથી જ એમ બને છે. વળી આચાર્ય મહારાજ શ્રી હીરસૂરીશ્વરજી પુનમના ક્ષયે ત્રયોદશી ચતુર્દશ્યોઃ એમ કહીને સ્પષ્ટપણે સૂચવે છે કે પુનમનો ક્ષય લૌકિક ટીપનામાં હોય ત્યારે તેરશે ચૌદશ કરવી અને ચૌદશે પુનમ કરવી. તેમજ આચાર્ય હીર વિજયસૂરીજીના ગુરૂ વિજયદાન સૂરીજી અને તેમના ગુરૂ શ્રીમદ્ આગંદવિમલ સૂરીશ્વરજીના વખતથી બે પુનમો લૌકિક ટીપનામાં હોય ત્યારે બે તેરશો કરવી એવા લેખથી બે પુનમ અને બે અમાવાસ્યાની બે તેરશો કરવાનું હોય ત્યારે આ વાત, લેખ સિદ્ધ પરંપરાથી પાણ ચાલે છે. છતાં તેની ઉત્થાપનામાં વિજયાનંદ માનનારી ટોળીને તે લેખો અને પરંપરાને માનવામાં અરૂચિ થાય તેમાં આશ્ચર્ય જ નથી.

બે પુનમ બે અમાવાસ્યા ઉદયવાળી હોઈને વધેલી છતાં આચાર્ય શ્રીમદ્ આગંદવિમલ સૂરીશ્વરજી એક અમાવાસ્યાને જ એદયિકી માનનારા હતા તેમજ એકજ અમાવાસ્યા અને પુનમને એદયિકી માનનારા શ્રી હીરસૂરીશ્વરજી પાણ હતા. તેમજ પૂર્ણિમા અને અમાવાસ્યાની વૃદ્ધિ એ તેરસની જાહેરાત કરનાર વિજયદેવસૂરીશ્વરજી હતા. તો એ વિગેરે મહાપુરૂષો જાણે ઉદયની વાતને સમજતા જ ન હોય તેમ આ ઉત્થાપકો, લોકોને 'ઉદય' માત્રનું નામ આગળ કરીને ભરમાવે છે; પરન્તુ શાસ્ત્રને સમજનારા

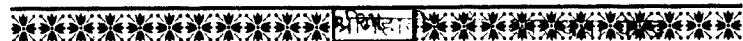
સુજ્ઞ પુરૂષો તો ગ્રન્થો અને પરંપરાને અનુસરતા હોઈને સમજે છે કે જેમ પર્વતિથિના ક્ષયની વખતે પહેલાની અપર્વતિથિનો ઉદય ભોગ, કે સમાપ્તિ એકકેય હિસાબમાં લેવાય નહિં તેમ વૃદ્ધિની વખતે પહેલી પર્વતિથિનો પણ ઉદય કે ભોગ હિસાબમાં લેવાય જ નહિ તેવી રીતે પર્વની અનન્તરના પર્વની તિથિનું (પુનમ કે અમાવાસ્યાનું) ક્ષય કે બેવડાપાણું હોય ત્યારે ચતુર્દશી વિગેરે પર્વના પણ ઉદય ભોગ કેસે માપ્તિનો હિસાબ લેવાય જ નહિં. ક્ષય અને વૃદ્ધિ જ્યારે આઘ પર્વની કે અપર પર્વની ન હોય ત્યારે સમાન્ય તિથિઓમાં જ ઉદય વિગેરનો અધિકાર શાસ્ત્ર અને પરંપરાએ લીધો છે અને લેવાય છે, અને તેથીજ તે શાસ્ત્ર અને પરંપરાને અનુસરનારા જીવો રામટોળીના ખાબોચીયાના ખળભળાટથી ક્ષોભ પામતા નથી, આશ્ચર્યની વાત તો એ છે કે જેમ કોઈક અજ્ઞ મનુષ્યે જુઠી પંડિતાઈ જાહેર કરીને યત્ર શાબ્દિકાઃ, તત્ર તાર્કિકાઃ યત્ર તાર્કિકાસ્તત્ર શાબ્દિકાઃ, યત્ર નોભયં તત્ર ચોભયં, યત્ર ચોભયં તત્ર નોભયં અર્થઃ- વાત કરનારો વૈયાકરાણી આવે તો કહેશે કે હું તાર્કિક છું અને જો વાત કરનારો નૈયાયિક આવે તો કહેશે કે હું તો વૈયાકરાણી છું અને ન્યાય વ્યાકરાણ બન્નેને જાણનારો આવે તો હું એ બે નથી જાણતો (અર્થાત્ મારો વિષય બીજો જ છે) અને જ્યાં વ્યાકરાણ અને ન્યાયને ન જાણનાર (અર્થાત્ બીજું કઈ જાણનાર) આવે ત્યાં તો હું ન્યાય વ્યાકરાણ બન્નેને જાણું છું. આવી બેડશઈ-બડાઈ, ડંકાશ હાંકે તેમ આ રામટોળીના જમ્બુકે પણ તત્વતરંગિણી વિગેરેમાં જુઠાનો ઝરો વહેવડાવવામાં બાકી રાખી નથી. કેમકે તે જુઠાનો ઝરો વહેવડાવતી

વખત કાગળ, શાહી કે કલમ એકે નિષેધ કરનારા નહોતાં, અને તેમનાજ ભકતો પૈસા આપનારા હોઈ છાપવાવાળાને પણ ના કહેવાની જરૂર નહોતી, પરંતુ જ્યારે પ્રત્યક્ષપણાનો પ્રસંગ આવ્યો ત્યારે ન તો જુદું સાબીત કરવા માટેનો ટાઈમ અપનાવ્યો તેમજ ન તો સાચું સમજવા માટેની વિજ્ઞાપિ (હંસસાં) આવ્યા ત્યારે સ્વીકારી ! ન તો બલાત્કારે પોતાના મુકામ ઉપર પણ જુદું સાબીત કરનારા આવ્યા ત્યારે ઉત્તર આપી શકાયો ! છેવટે થાલી પીટીને ભરેલી જાહેર સભામાં જુઠાણું સાબીત કરવામાં આવ્યું તે વખતે પણ ઘણાં તેડાં મોકલવા છતાં તે રામટોળીના જમ્બુકથી સભામાં આવી શકાયું નહિ. એટલે જ્યારે ત્યારે પોતાના અંગત જુઠાના ઝરાનો બચાવ ન થઈ શકવાથી સમુદાયનો નિર્દેશ કર્યો અને પોતાના જુઠાણાં ખુદ્દાં પડી જવાની ખાતરી હોવાથી શ્રી ચતુર્વિધસંઘ સમક્ષ ભરાયેલી સભામાં તેઓ પ્રવેશી શક્યાજ નહિં.

સત્ય છે કે જમ્બુકો, ગ્રામ અને શહેરથી દુર જ ભાગે. હજી પણ આશાવાદીની અપેક્ષાએ એવી આશા રાખવામાં આવે તો ખોટું નથી કે રામટોળીના જમ્બુકો પોતાના પક્ષનું અને પોતાના લખાણોનું જુઠાપણું સાંભળવા અને સમજવા માટે કોઈપણ ગીતાર્થ મહાપુરૂષની સેવામાં હાજર થાય અગર તેવા ગીતાર્થ મહાપુરૂષો તેઓને સત્ય સમજાવવામાં પ્રભાવ નાખનારા થાય ઉપરનું લખાણ વાચીને શાસ્ત્ર અને પરંપરાને અનુસરનારાઓ કુદે નહિં અને રામટોળીના જમ્બુકો અને તેના પક્ષકારો કુદે નહિં તો સાડું ! (સં. ૧૯૯૬ ડા. શુ. ૧૫ 'સિદ્ધાંત'માંથી)

પૂ. ઉમાસ્વાતિજી મ. ના પ્રદોષાનુસાર વર્તનાર
શાસનપક્ષ જ ઉદયમ્મિ. સૂત્રનો સાચો આરાધક છે

લે:-શાસન કંટકોદ્ધારક સૂરિશિશુ-નરેન્દ્રસાગરસૂરિ

પૂર્વે જાણાવ્યું છે તેમ લૌકિકદર્શનોમાં કેટલાક પક્ષો પૂર્વાહ્નિકાલ વ્યાપિની તિથિ માને છે, કેટલાકો મધ્યાહ્ન કાલવ્યાપિની તિથિ માને છે, કેટલાકો અપરાહ્નિકાલ વ્યાપિની તિથિ માને છે, તો કેટલાકો પ્રદોષકાલ વ્યાપિની, મધ્યરાત્ર વ્યાપિની તિથિ માને છે, આમ ભિન્ન માન્યતાઓના કારણે તેઓમાં તિથિ કે પવરાધન અંગે એકવાક્યતા રહેવા પામતી નથી. જ્યારે લોકોત્તર એવા જૈનશાસનમાં પર્વતિથિઓનું અને તેની આરાધનાનું મહત્વ વધુ હોઈને તિથિ માન્યતા અંગે તેવી ગરબડો ઉભી થવા ન પામે તે માટે શાસ્ત્રકારભગવંતોએ ઉદયમ્મિ જા તિહી સા પમાણં, આદિત્યો દયવેલાયાં, અહ જહ કહવિ. ઈત્યાદિ વચનો દ્વારા નિયમ બાંધ્યો કે- સૂર્યોદયના વખતે જે તિથિ ઉદયમાં વર્તતી હોય તેનેજ અહોરાત્રની તિથિ ગણવી.

આ સિદ્ધાંતને ઉભો રાખીને પર્વતિથિનું આરાધન કરવા જતાં એક આપત્તિ એ આવે છે કે-“જ્યારે લૌકિકપંચાંગમાં બીજા આદિપર્વતિથિનો ક્ષય આવે ત્યારે તે પર્વતિથિ ઉદયવ્યાપિની તો હોતી

જ નથી. તો તેવે વખતે તે પર્વતિથિને અને તેની આરાધનાને જતી કરવી કે કેમ? તેવી જ રીતે જ્યારે પર્વતિથિની વૃદ્ધિ લૌકિક પંચાંગમાં આવે ત્યારે તે બંનેય પર્વતિથિ ઉદયવાળી હોય છે. તો તે બંનેય પર્વતિથિના દિવસે પૌષ્ઠ, બ્રહ્મચર્યપાલન, લીલોત્રીત્યાગ કરવા? અથવા તેમાંની પહેલીને પર્વતિથિ માની ચાલવું કે બીજીને?” આવી આપત્તિઓના નિવારણાર્થે પૂ. વાચકવર્ય શ્રી ઉમાસ્વાતિજી મહારાજ ક્ષયે પૂર્વા તિથિ: કાર્યા એવું અપૂર્વવિધિ પ્રતિપાદક અને વૃદ્ધો કાર્યા તથોત્તરા એવું બીજું નિયામક સૂત્ર બનાવ્યુ આ બંને સૂત્ર દ્વારા સ્પષ્ટ આજ્ઞા કરમાવી કે-

“જ્યારે પર્વ તિથિનો ક્ષય હોય ત્યારે તેની પૂર્વેની ઉદયાત એવી અપર્વતિથિને સ્થાને પર્વતિથિ કરવી. એટલે કે-ઉદયાત હોવા છતાં પણ અપર્વતિથિને હડસેલી (તેનો ક્ષય કરીને) તેના જ સ્થાને પર્વતિથિની સ્થાપના કરી દેવી. આથી તે પર્વતિથિ સૂર્યોદય વ્યાપિની બની જતા ઔદયિકી પર્વતિથિ બનવા પામે અને પછી તેની આરાધના કરવી ! એવી જ રીતે જ્યારે પર્વતિથિની વૃદ્ધિ હોય ત્યારે ‘ઉત્તરા’ એટલે લૌકિક બીજી પર્વતિથિને સૂર્યોદય વ્યાપિની ગણીને તેમાં આરાધના કરવી ! આનો અર્થ એ થયો કે બે બીજ હોય તો બીજી બિજને ઔદયિકી માનીને આરાધવી, એટલે પહેલી બીજ પર્વ તિથિ ન રહેતા અપર્વ બની એટલે કે બે બીજ હોય ત્યારે બે એકમ કરવી.” આમ પર્વક્ષય અને પર્વવૃદ્ધિના પ્રસંગ વખતે શાસનપક્ષ’ પૂ. વાચકવર્ય શ્રી ઉમાસ્વાતિ મહારાજના પ્રધોષ અનુસાર ‘જેનીસંસ્કાર’ આપવા પૂર્વક ક્ષીગતિથિને પણ ઉદયાત

બનાવીને પર્વતિથિને અખંડિત રાખવા પૂર્વક તેનું આરાધન કરતો હોવાથી ક્ષીણ તથા વૃદ્ધ એવી બંનેય પર્વતિથિઓ ઉદયાત્ ઔદયિકી બનતી હોઈને વસ્તુતઃ ઉદયમિ જાતિહી સા પમાણ એ સૂત્રનું પાલન પણ શાસનપક્ષને જ થાય છે.

વાચકને એવી શંકા જરૂર થશે કે - ‘ક્ષયે પૂર્વા તિથિઃ કાર્યા એટલે કે ક્ષય હોય તો પૂર્વતિથિ કરવી’ આટલો અર્થ થઈ શકે તેને બદલે તમોએ, ‘પર્વતિથિ ક્ષય હોય ત્યારે પૂર્વની અપર્વતિથિનો ક્ષય કરી નાખવો અને તે અપર્વતિથિને સ્થાને ક્ષીણ પર્વતિથિને સ્થાપી દેવી’ એવો જે અર્થ જાણાવ્યો છે તે તમારી મતિકલ્પનાએ ઉભો કરેલો છે એમ કેમ માનવું નહિ ? આ પ્રશ્નના ઉત્તરમાં જાણાવવાનું કે તિથિવિચાર માટે આગળ પાછળના પ્રકારણો કે ગ્રંથોનો અભ્યાસ જોણે કર્યો ન હોય તેમને તમારી જેવી શંકા જરૂર થાય, પરંતુ પૂ. સિદ્ધસેન દિવાકરની જેમ પૂ. ઉમાસ્વાતિવાચક પણ સંક્ષેપમાં સર્વવાતોના નીચોડરૂપે સૂત્ર બનાવનાર છે તેથી ક્ષયે પૂર્વા એવું ટુંકું સૂત્ર બનાવેલ છે ‘અમોએ જે અર્થ લખેલ છે તે બરાબર જ છે’ તેની પ્રતીતિ માટે પૂર્વાચાર્ય વિરચિત નીચેની ગાથાઓ ખાસ વિચારવાની જરૂર છે. તે ગાથાઓ અને તેની ટીકા આ પ્રમાણે છે.

“સંવચ્છરચુમાસે, પક્ષે અઠ્ઠાહિયાસુ ય તિહિસુ ા

તાઓ પમાણ ભણિયા, જાઓ સૂરો ઉદયમેઙ્ઞ ાશ ા

અહ જઈ કહવિ ન લબ્ધંતિ, તાઓ સૂરૂગમેણ જુતાઓ ા

તા અવરાવિ અવરાવિ હુજ્જુ ન હુ પુવ્વતવ્વિદ્ધા ા ૨ ા

વૃત્તિઃ - અત્ર પ્રથમગાથાયાઃ સુગમગત્વેન દ્વિતીયગાથાર્થો યથા-અથ

कथमपि 'ताः' पूर्वोक्ताः सूर्योद्गमेन युक्ताः अवाप्तसूर्योदया इति यावत्, न लभ्यन्ते ता तर्हि अवरविद्धा अपरविद्धा क्षीणतिथिभिर्विद्धा अर्थाप्राचीना तिथयः अपरा अपि क्षीणतिथिसंज्ञिका अपि, प्राकृतत्वात्छहर्षे एकवचनं, हुज्जति भवेयुः । व्यतिरेकमाह न हुज्जति हरेवार्थे व्यवहितः संबध्यते, तद्धिथाः सत्यो न पूर्वा एव भवेयुः किन्तु उत्तरसंज्ञिका अपीति भावः।”

अर्थः- संवत्सरी, योमासी, पक्ष्मी अने अठ्ठाई वगैरे तिथिओमां ते तिथि प्रमाणे कडेले छे के-जे तिथि सूर्योदयने पामेली डोय ॥१॥ लवे जे कोठपाण रीते ते तिथिओ सूर्योदयवाणी प्राप्त न थती डोय तो अवरविद्ध-क्षीण अेवी बीज आदिथी वीधाअेली अेकम आदि तिथिओ अवरवि-बीज आदि तिथिओ पाण हुज्ज भवेयुः थाय, परंतु तव्विद्धा-बीज आदिथी वीधाअेल पूर्वा -अेकम आदि तिथिओ नहु नैव हुज्जा भवेयुः न ज थाय. ॥२॥

‘आ पछी टीकां जे किन्तु उत्तरसंज्ञिका अपीति भावः - अेटले के अेकम अेकमरूपे अने बीज रूपे पाण थाय छे’. अे प्रमाणे जणवायेल छे ते तत्वतरंगिणी ग्रंथकार मडो. श्री धर्मसागरज्ज म.सा तत्र त्रयोदशीति व्यपदेशस्याप्यसं भवात् किन्तु प्रायश्चित्तादिविधौ- यौ दशना क्षये तेरसे यौदश करवामां तेरस अेवा नामनो पाण संभव नथीः परंतु प्रायश्चित्तादि नियत धार्मिक कार्याने विष यौदशज छे. कडेवाय छे. अेम कथनथी विद्भ्रवात् ज्ञापक ते पाठ प्रसिद्ध अथवा मुभ्यगौणभेदे जणवायेल छे तेम समंजसुं.)

आम मडो. श्री धर्मसागरज्ज मडाराजे स्वोपज्ञ तत्वतरंगिणी

ગ્રંથમાં પોતાની વાતની પુષ્ટિમાં આપેલી આ બે ગાથાઓમાંની પૂર્વાચાર્યવિરચિત બીજી ગાથામાં 'ક્ષીણપર્વતિથિને ઔદયિકી બનાવવાની જે પ્રક્રિયા દર્શાવી છે તે જ પ્રક્રિયને પૂ. વાયકવર્ષ શ્રી ઉમાસ્વાતિમહારાજે ક્ષયે પૂર્વા તિથિઃ કાર્યા એ સંક્ષિપ્ત સૂત્રમાં સમાવિષ્ટ કરી છે અને તેનું જ વિસ્તૃત વિવેચન કરવા પૂર્વક અમોએ જાણાવ્યું છે તેથી અમારી તે વાત બરાબર છે તેમ સમજશો. મૂળ વાત ઉપર આવીએ. આવી રીતે ક્ષય પામેલી અને વૃદ્ધિ પામેલી પર્વતિથિની આરાધના જે દેવસૂરતપગચ્છસંઘમાં અવિચ્છિન્નપાણે પ્રવર્તી રહેલ છે તેને વિક્રમ સં. ૧૫૬૩ ની સાલમાં થયેલા મહો. શ્રી દેવવાચકજીના 'પર્વતિથિ' નિર્ણય નામના ગ્રંથનો પાણ સાથ મળે છે. તેમાં જાણાવેલ છે કે પુલ્વાણ તિહિયાઁ ઠાવિઝુળ જહાકમેણં । પચ્છા આરાહણીયા સૂરૂદયવેલાસંપત્તે જ્યારે પર્વની વૃદ્ધિ હોય ત્યારે પૂર્વની પર્વતિથિને અપર્વતિથિમાં સ્થાપન કરીને એટલે કે બે પૂનમ હોય તો પહેલી પૂનમને અપર્વ એવી તેરસમાં સ્થાપન કરીને અર્થાત્ બે તેરસ બનાવીને સૂર્યોદય વેલા પ્રાપ્ત થયે સતે આરાધવી.'"

આજ વાતને આગળ જતાં વધુ સ્પષ્ટ કરતા તે 'પર્વતિથિ નિર્ણય'માં દેવવાચકજી ફરમાવે છે કે અત્ર ચ પંચમીક્ષયે તૃતીયાક્ષયઃ વૃદ્ધૌ સૈવાદ્યપંચમી અપર્વરૂપેણ ગણિતા તૃતીયાયાં પ્રસ્થાપિતા, તદનંતરં ચતુર્થી, પશ્ચાત્પંચમી આરાધ્યા इत्यर्थः । एवं सर्वपर्वतिथौ पौर्णमास्यावदवसातव्यमिति । ભાવાર્થ :- જ્યારે ભાદરવા સુદ પાંચમનો ક્ષય હોય ત્યારે ભા.શુ.૪ વાર્ષિક મહાપર્વતિથિ હોવાથી તેનો ક્ષય થઈ શકતો ન હોવાથી ત્રીજનો ક્ષય કરવો અને પાંચમની

વૃદ્ધિ હોય ત્યારે પહેલી પાંચમને અર્પવ ગાંગીને અર્પવ એવી ત્રીજામાં સ્થાપવી. એટલે કે બે ત્રીજા કરવી અને ત્યારબાદ ચોથ સંવત્સરી અને તે પછી પાંચમ પર્વ તિથિ આરાધવી, આ રીતે પૂનમની ક્ષય વૃદ્ધિની જેમ બધીજ પર્વતિથિઓમાં સમજી લેવું.” આ જ સિદ્ધાંતને અનુસરીને પૂર્વે થઈ ગએલા એવા પૂ. આનંદવિમલસૂરિજી મહારાજે પાણ વિ.સં. ૧૫૭૬ ના શ્રાવણ શુદ્ધિ ૧૫ બે હોવાથી બે તેરસ કરીને જ પર્વારાધન કરેલ હતું.

આવી રીતનો જૈની સંસ્કાર કર્યા પછીજ પર્વતિથિને ઉદયાત્ બનાવીને તેનું આરાધન સેકડો વર્ષથી અવિચ્છિન્ન પાણે દેવસૂરત પાગચ્છ સંઘ કરતો આવેલ છે તેમ પોતાને દેવસુરગચ્છના ગાણાવતા એવા પૂ. આત્મારામજી મહારાજનો સમુદાય પાણ કરતો જ હતો, પરંતુ તેમાં પૂર્વના કોઈ તેવા તીવ્રતમ પાપ કર્મના યોગે આ.શ્રી વિજયરામચંદ્રસૂરીજીએ તે આરાધના પ્રાણાલિકાને છોડી દઈને અર્થાત્ પર્વતિથિની પાણ ક્ષય-વૃદ્ધિ, લૌકિકની જેમ યથાવત્ ઉભી રાખીને અર્પવમાં પાણ પર્વારાધન તથા પર્વ વિલોપન રૂપ નવો તિથિમત સં-૧૯૯૨ ના શ્રાવણ માસે કાઢ્યો!! જેના પ્રતાપે દેવસૂરતપગચ્છ સંઘની પર્વારાધના - પારાણા- અત્તરવાયાણા સ્વામિવાત્સલ્ય- પ્રતિક્રમાણાદિ ક્રિયાકાંડ ભિન્ન ભિન્ન દિવસે થવા લાગ્યા ! અને પરિણામે ગામો ગામના શ્રી સંઘોમાં કલેશ-વૈમનસ્ય વધવા લાગ્યા કે જે આજે પાણ ચાલે જ છે.!!!

પોતાના જૈન પંચાંગોમાં પાણ લૌકિક પંચાંગોની જેમ જ પર્વતિથિની ક્ષય-વૃદ્ધિ ચાલુ રાખીને આરાધના કરનારા તે

નવામતીઓને ઋદયમ્મિ. સૂત્રનું વસ્તુતઃ પાલન થતું જ નથી ! જેમકે -સં ૨૦૫૦ ની સાલમાં ચૈત્રશુદ્ધી ૧૩ ઉદયાત્ હતી અને ચૌદશનો ક્ષય હતો. ત્યારે તે નવા મર્તી પૂજ્યોને ઋદયમ્મિ સૂત્રાધારે અહોરાત્ર સુધી તેરશ જ હોવા છતા ચૌદશનું પ્રતિક્રમાણ કર્યું ! આમાં પ્રશ્ન એ થાય છે કે તેસને દિવસે જે પક્ષી પ્રતિક્રમાણ કર્યું, તે તેરશની માનીને કે 'ચૌદશ' માનીને ? ચૌદશ અનુદયી છે - સૂર્યોદયને નહિ પામેલી એવી ચૌદશને ચૌદશ તરીકે પ્રમાણ કયા આધારે માની? માંગલિક પ્રતિક્રમાણ બારસે કેમ કર્યું ? આવા અનેક આંટી ઘુંટીવાળા પ્રશ્નોનો ઉત્તર તે નવાપંથી આત્માઓ પાસે નથી; છતા પાણ ઉદયમ્મિ. નાસિદ્ધાંતની પક્કડ છોડતા નથી!

આ. શ્રી રામચંદ્રસૂરિજી મ.ના તે નવા તિથિમતને યેન કેન પ્રકારેણ સાચો ઠરાવવા માટે પોતાની પ્રતીજ્ઞાના ભોગે પાણ શાસનપક્ષ તરફથી રજુ થએલા શાસ્ત્રપાઠો અને પ્રમાણોને શાસ્ત્રાભાસ તથા પ્રમાણાભાસ કહેવા પૂર્વક દેવસૂરતપાણચ્છ સંઘની પર્વ તિથિ-ક્ષયવૃદ્ધિની પ્રાચીન સામાચારીની પાણ મજાક ઉડાવનાર પૂનાના ડો. પી. એલ. વૈદ્યને પાણ પોતે જાહેર કરેલા નિર્ણયમાં ઋદયમ્મિ ના આગ્રહને પડતો મૂકી શાસન પક્ષની પર્વસંસ્કાર ની માન્યતાનો જ સ્વીકાર કરવો પડેલ છે. જે આપ્રમાણે : -

શ્રી જૈન સંઘેનારૂપિનાર્થમૌદયિકી તિથિરપેક્ષયતે તિથિક્ષયે તુ તાર્દશતિથેરત્યન્તમપ્રૌષ્ઠૌ અપૂર્વવિધિ વિધાયકેન ક્ષયે પૂર્વા તિથિઃ કાર્યા શાસ્ત્રેણ ક્ષીણાયાસ્તિથેઃ પૂર્વાસ્યા સ્થાપના ક્રિયતે, एवं ક્ષીણાતિથિરૌદયિકી ભવતિ । તતશ્ચ સા આરાધનાર્થમુપપૂજ્યતે । તથા ચ

અષ્ટમ્યાં ક્ષીણાયાં પૂર્વા વર્તિની સપ્તમ્યૈવં તદારાધમ્બેનાર્થમષ્ટમી કર્તવ્યા”

અર્થ:- “ શ્રી જૈન સંઘવડે (પર્વતિથિની) આરાધના કરવા માટે ઔદયિકી તિથિ જ ઇચ્છાએલી છે. તેથી જ્યારે પર્વ તિથિનો ક્ષય હોય ત્યારે તેવી ક્ષીણપર્વીમાં તેવા પ્રકારના ઉદયનો અત્યંત અસંભવ હોય છે. એટલે જ અપૂર્વ-પૂર્વે નહિ થએલ એવા વિધિના કરનાર ક્ષયે પૂર્વા એ શાસ્ત્રદ્વારા તે ક્ષીણતિથિનું પૂર્વની અપર્વતિથિમાં સ્થાપન કરાય છે. એટલે કે પૂર્વની ઔદયિકી એવી અપર્વ તિથિ હોવા છતાં તેનો ક્ષય કરી તેને સ્થાને ક્ષીણ પર્વતિથિનું સ્થાપન કરી ને ક્ષીણ તિથિને ઉદયાત્ બનાવાય છે. તેવી જ રીતે આઠમના ક્ષયે તેની પૂર્વની ઔદયિકી હોવા છતા સાતમને જ આરાધના માટેની આઠમ કરવી.

સુજ્ઞવાચકો! વિચારશો કે અનિચ્છાએ પણ ઉપરના લખાણમાં સત્યની રજુઆત કરનાર તે પી.એલ. વૈદ્ય પોતાના લવાદીચુકાદામાં શાસનપક્ષની જે અનુદયી એવી ક્ષીણપર્વિને સ્થાપી તેને જ ઔદયિકી બનાવવા માટે ઔદયિકી એવી અપર્વતિથિનો પણ ક્ષય કરીને તેને સ્થાને ક્ષીણપર્વિને ઉદયાત બનાવવા પૂર્વક આરાધે છે’ તે પ્રાચીન સામાચારીને કંકુ ચોખાથી વધાવી છે કે ? તો પછી આઠમના ક્ષયે ૭+૮લાખનાર અને ઉદયાત્ સાતમને ઉભીજ શખવાપૂર્વક તે સાતમમાં આઠમનું આરાધન પણ સાથોસાથ કરી નાર નવામતીઓને ઔદયિકી આઠમ ગણાશે ખરી?

છાશવારે ને છાશવારે 'ઔદયિકી' ની વાતો કરનારા નવામતી આદિઓને જાહેર પડકાર

વિક્રમ સંવત ૧૯૯૨ ની સાલના શ્રાવણમાસે પોતાના ગુરૂની મનાઈ હોવા છતાં પણ નવો તિથિમત કાઢનાર આ. શ્રી વિજયરામચંદ્ર સૂરિજી મહારાજે અને તે નવામતને ખુબ ચગાવનાર ઉ-જંબૂવિ., પં.જનક વિ. પં. કલ્યાણ વિ. આદિએ ૧૯૯૨ના આસોમાસમાં પોતાના મતને સાચો ગણાવવા માટે ઉદયતિથિ ઉદયાત્ આદિની વાતો ચગાવતી નીચે પ્રમાણેની જાહેરાત કરી હતી કે:-

“ (૧) જ્યાં સુધી શક્ય હોય ત્યાં સુધી ઉદય અને સમાપ્તિ બંનેથી સહિત એવી તિથિ લેવી, (૨) ઉદય તથા સમાપ્તિ બંનેથી સહિત તિથિ ન જ મળે તેમ હોય તો છેવટ એકલી સમાપ્તિવાળી તિથિ લેવી, (૩) તે તિથિ ન જ લેવી કે જેમાં આવશ્યક તિથિનો ન તો ઉદય હોય કે ન તો સમાપ્તિ હોય” આ પ્રમાણે રજુઆત કરીને વિક્રમ સં. ૧૯૯૨માં ચંડાશુ ચંડુ પંચાંગની ભાદરવા શુદ્ધિ બે પાંચમની બે ચોથ કે બે ત્રીજ કરીને રવિવારે સંવત્સરી કરનાર શાસનપક્ષની સામે “ જૈન શાસ્ત્રના આ ત્રણ નિયમો ખ્યાલમાં હોય તે એમ ન જ કહી શકે કે—ભાદરવા શુદ્ધિ પહેલી પાંચમને બીજી ચોથ માનીને તે દિવસે શ્રી સંવત્સરી કરવી. કારણ કે તેમ કરવાથી ઉદય અને સમાપ્તિવાળી વાસ્તવિક ચોથની વિરાધના થાય છે અને જે દિવસે

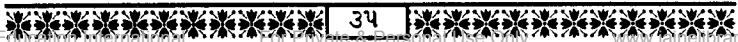

ઉદય તથા સમાપ્તિ બેમાંથી એક પાણ નથી તેવા દિવસે ચોથ માની શ્રીસંવત્સરી કરવાથી 'ઉદય તથા સમાપ્તિ એ બેમાંથી એકેય ન હોય તેવી તિથિ લેવી જ નહી' એવા શાસ્ત્રનિયમનો ખુલ્લો ભંગ થાય છે.' આ પ્રમાણે જાહેર લખાણ કરીને શાસનપક્ષ સામે આક્રમણ કરનાર તે નવામતીઓના વારસદારોને મારા પ્રશ્નો છે. તેના આજના તેમના વિદ્યમાન વારસદારો અથવા તે મૃતને માનનારાઓ અથવા ખાલી 'ઉદય' ના નામને આગળ કરનારાઓ શાસ્ત્ર અને પરંપરાના આધારો આપવા પૂર્વકે મારા પ્રશ્નોના ઉત્તરો આપશે ખરા ?

પ્રશ્ન ૧ — આ ઉદય, ભોગ અને સમાપ્તિનું જ્ઞાન તેમજ 'ઉદયતિથિ તરછોડીને બીજી તિથિ માને તો આજ્ઞાભંગ, અનવસ્થા, વિરાધના અને મિથ્યાત્વ લાગવાની વાતનું જ્ઞાન' આપ સહુને નવો મત કાંઠ્યા પછી થયું કે તે પહેલાં પાણ હતું ?

પ્રશ્ન ૨ — જે તમો કહેતા હો કે આ ઉદય સમાપ્તિ આદિનું અને આજ્ઞાભંગાદિ દોષોનું જ્ઞાન પહેલેથીજ હતું તો તમારા ગચ્છાધિપતિ બનેલા આ. શ્રી રામચંદ્રસૂરિજી મ. ની દીક્ષાથી માંડીને ૧૮૮૨ ના શ્રાવણમાસ સુધીના દીર્ઘકાળ સુધી તેઓ' તમો અને સમાજ આ બધાયને તે જ્ઞાન કેમ પીરસાયું નહિ ?

પ્રશ્ન ૩ — આ જ્ઞાન, રામચંદ્રસૂરિજીને અને હિમાંશુસૂરિજી દ્વારા હવે જેમના નામે પ્રશ્નોત્તરો રહી રહીને જાહેર કરાય છે તે આ. શ્રી વિજયદાનસૂરિજી મ. ને પાણ પહેલેથી જ હતું તો સં. ૧૮૮૩ ના આસો માસ સુધી તમો, તમારા ગુરૂ અને દાદાગુરૂ આદિ બધાએ શ્રી વિજયદેવસૂરતપગચ્છની અવિચ્છિન્ના સમાચારી પ્રમાણે ૨—

૫-૮-૧૧-૧૪ અને ૧૫ અમાસના ક્ષયે ૧-૪-૭-૧૦ અને ૧૩ નો ક્ષય કરતા હતા તેમજ ૨-૫-૮-૧૧-૧૪-૧૫ ની વૃદ્ધિએ ૧-૪-૭-૧૦-૧૩ની વૃદ્ધિ કરતા હતા તે વખતે તે ઉદય, ભોગ, સમાપ્તિ અને આજ્ઞાભંગાદિ દોષોનું જ્ઞાન, અવરાઈ ગયું હતું. ?

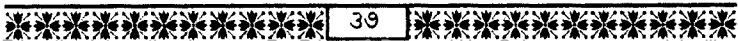
પ્રશ્ન ૪ - વિક્રમ સંવત્ ૧૯૮૯ ના ચંડાંશુચંડુ પંચાંગમાં માગશર શુદ્ધિ ૧૫ બે હતી તેમજ જ્ઞેષ્ઠ વદિ ૦૧૧ પાણ બે હતી તે વખતે અમારા શાસનપક્ષની જ્ઞેમજ તમોએ બે તેરસ કરી હતી. ત્યારે પહેલી અમાસે ચૌદશ કરતાં તમારે અમાસમાં ચૌદશનો ઉદય કે સમાપ્તિ તો હતી જ નહિ તો - “તે તિથિ ન જલેવી કે - જ્ઞેમાં આવશ્યક તિથિનો ન તો ઉદય હોય કે ન તો સમાપ્તિ હોય” એ તમારી ત્રીજી કલમ શું બહાર ગામ ગઈ હતી ? જવાબ આપશો. તેમજ ઋદ્યમ્મિ સૂત્ર તે વખતે ચરિતાર્થ થતું હતું કે નહિ ? ૧૯૮૨ની રવિવારે સંવત્સરી કરનારા શાસનપક્ષ ઉપર તે સમયે તૂટી પડનારા તમો બધાની તે ત્રણેય કલમની સૂઝીયાણી વાતો ક્યાં ગઈ હતી ?

પ્રશ્ન ૫ - આગળ વધતાં તમોએ વિ. સં. ૧૯૯૦ના ચંડાંશુચંડુ પંચાંગમાં ભાદરવા સુદ ત્રીજ બે હતી અને ભા. શુ. ૪ નો ક્ષય હતો ત્યારે - ‘પાંચમ પર્વતિથિ તથા ચોથ મહાપર્વતિથિનો ક્ષય હોય ત્યારે ત્રીજનો ક્ષય કરવો યોગ્ય છે’ એવી પૂ. આગમોદ્ધારકશ્રીની શાસ્ત્ર પરંપરાનુસારી વાતની સામે દર વખતની જ્ઞેમ પડકાર કરનારા પૂ. આ. શ્રી વિજયદાનસૂરીશ્વરજી (રામચંદ્ર સૂ. ના દાદાગુરૂ) ને પાણ વીરશાસન વર્ષ ૧૨ અંક ૪૬ માં “ભા. સુ. ૧ ને રવિવાર ચરમતીર્થપતિ શ્રી વીરપ્રભુના જન્મનું પાંચન, ભા. શુ. ૨ને સોમવાર

તેલાધર—ગાગધરવાદ, ભા. શુ. ૪ બુધવાર (ચંડાશુની બીજી ત્રીજે) શ્રી સંવત્સરી મહાપર્વ” એ પ્રમાણે સ્પષ્ટ જાહેરાત કરી હતી તો તેઓએ ચંડાશુચંડુ પંચાંગની ઉદયાત્ બીજી ત્રીજે સંવત્સરી કરી ખરી કે ? શાસનપક્ષ જ્યારે ચોથ કે પાંચમના ક્ષયે ત્રીજનો ક્ષય કરવા પૂર્વક સંવત્સરીપર્વનું આરાધન કરે છે ત્યારે તમો બધા ‘ત્રીજે સંવત્સરી કરી’ એવી બાંગો પોકારો છો તો તે વખતે તેવી બાંગ, રામચંદ્રસૂરિજીએ કેમ પોકારી નહિ ? અને ઉદયાત્ તિથિ વિરાધીને આજ્ઞાભંગાદિ દોષના ભાગી થતા હોવાનું કેમ ન જાણાવ્યું ?

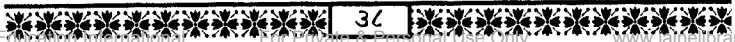
પ્રશ્ન ૬ — એક બાજુથી — “ક્ષયતિથિ ઔદયિકી હોતી જ નથી તેથી તેનું કૃત્ય પૂર્વ તિથિમાં કરવાનો શાસ્ત્રકારોનો આદેશ છે, પણ પૂર્વતિથિને (એટલે કે પૂર્વની અપર્વતિથિને) પર્વતિથિ કહેવાનું કોઈપણ શાસ્ત્રમાં લખ્યું નથી માટે તેમ કરવું તે નિરાધારરૂઢિ જ કહી શકાય” એવો સિદ્ધાંત ઘડનાર પં. કલ્યાણવિ. (સિદ્ધિ સૂ. ના) પં. રામવિ. તથા જંબુવિ. આદિએ જ બીજી બાજુથી વિક્રમ સંવત ૧૯૯૧ ના ચંડાશુ ચંડુપંચાંગમાં ફાગણ વદ ૮ ના ક્ષયે પોતાના ‘જૈનપંચાંગ’ માં સાતમનો ક્ષય, જેઠ વદિ ૨ ના ક્ષયે ૧ નો ક્ષય, અશાઠ શુદ્ધ ૮ ના ક્ષયે ૭ નો ક્ષય, વદ પના ક્ષયે ૪નો ક્ષય તથા ભા. વ. ૨ ના ક્ષયે ૧ નો ક્ષય’ છાપવા—કરવા અને તે અપર્વતિથિને ઉડાવીને તેને સ્થાને પર્વતિથિને સ્થાપીને આરાધના કરી હતી ત્યારે તમારું ‘તેનું કૃત્ય પૂર્વતિથિમાં કરી લેવાનો શાસ્ત્રકારોનો આદેશ છે, પણ પૂર્વતિથિને પર્વતિથિ કહેવાનું કોઈપણ શાસ્ત્રમાં લખ્યું નથી’ એ ડહાપણ, અને એ જ્ઞાન શું બહારગામ ગયું હતું ?

પ્રશ્ન ૭ — વિ. સં. ૧૯૯૨માં તમોએ તે તે કલમો અનુસારની જ તિથિ હોય તો માનવી, નહિંતર નહિં જ' એવું તમારા નવામતના નાયકોને દિવ્ય જ્ઞાન પ્રકટયા પછી પણ તે જ સં. ૧૯૯૨ ના ચંડાંશુ ચંડુ પંચાંગમાં આસો વદી ૨ નો ક્ષય અને આસો વદી ૧૪ બે 'હોવા છતાં તમારા આ. શ્રી રામચંદ્રસૂરિજી મ. આદિએ ૧ નો ક્ષય કરી બીજા પર્વતિથિને ઉભી રાખેલ અને ૧૪ ની બે તેરસ કરીને પર્વતિથિની વૃદ્ધિ માની જ નહોતી. તો તેમનું તે કૃત્ય શું શાસ્ત્રવિરૂધ્ધ હતું? અને જે શાસ્ત્રવિરૂધ્ધ હતું તો તેનું પ્રાયશ્ચિતં લીધેલ? જે નહિ જ તો હવે રહી—રહીને આ. શ્રી વિજયદાનસૂરિજીના નામે બનાવટી પ્રશ્નોત્તરો ઉભા કરીને તે સદ્ગત વડિલોને પણ શું કામ બદનામ કરો છો ?

નવામતી પૂજ્યો અને 'ઉદયની વાતમાં તો રામચંદ્રસૂરિ મહારાજ સાચા છે. આપણે ભલે એકતિથિની આરાધના કરીએ પણ ઉદયાત્ તિથિ તો વિરાધીએ જ છીએ' નો ગાગુગાણાટ કરી રહેલા દોઢતિથિવાળા પૂજ્યો ! આપ બધા ઉદયતિથિની પક્કડમાં સાચા જ હો તો ઉપર જાણાવેલા મારા સાત પ્રશ્નોના ઉત્તરો આધારો આપવા પૂર્વક જાહેરમાં આપવા મહેરબાની કરશો. આ લખી રહ્યો છું ત્યાં સુધીમાં આપે—ઉદયતિથિની સાથે અનુદયી એવી ક્ષીણપર્વતિથિની આરાધના એટલે કે—અર્પવ અને પર્વ' ની આરાધના એકજ દિવસે ચાલુ રાખી હોવાના વાર્ગસંકરતાના સૂંકડો દ્રષ્ટાંતો મોજુદ છે. તો પછી ઉદયાત્ તિથિ, ઉદયમિ, આજ્ઞાભગાદિ દોષો લાગવા, આદિની ખોટી બાંગો પોકારી જનતાને ભ્રમાણામાં શું કામ પાડો છો ?

માટે નવામતી પૂજ્યોને અને નવો મત છોડી દઈને શાસનપક્ષમાં ભળેલા ૧૫૫ તિથિવાળા શ્રમાળાભગવંતોને મારી નમ્ર વિનંતિ છે કે ‘આપ-દાદા એ કહેલું કે કરેલું નહિ જ છોડવા’ ની વૃત્તિને તિલાંજલિ આપી આપ બધા ક્ષીણ પર્વતિથિને પાણુ ઔદયિકી બનાવવા અને ઋદયમિ ના સિદ્ધાંતને કાયમ માટે જીવિત રાખવા ઈચ્છતા હો તો તેમજ ક્ષીણપર્વતિથિની નામ, સ્થાપનાદિભેદે આરાધનાથી વંચિત રહેવા ન જ ઈચ્છતા હો તો શ્રી વિજયદેવસૂરતપગચ્છમાન્ય એવી પ્રાચીન સમાચારી પ્રમાણે - ‘પૂનમ અમાસની ક્ષય વૃદ્ધિએ ક્ષયે પૂર્વા સૂત્રથી તેરસની ક્ષય-વૃદ્ધિ કરવા પૂર્વક ચૌદશ-પૂનમને ઉદયાત્ બનાવો તેમજ ભા. શુ. ૪-૫ ની ક્ષય વૃદ્ધિએ ત્રીજની ક્ષય વૃદ્ધિ કરવારૂપે ક્ષયે પૂર્વા ના સિદ્ધાંત દ્વારા પૂર્વે જાણાવી ગયો છું તેવો જૈની સંસ્કાર કરવાપૂર્વક ૪+૫નું આરાધન કરવાનું અને જોડલીપર્વતિથિની આરાધના ખંડિત કર્યા સિવાય જોડેજ રાખી આરાધના કરવાના સદ્ભાગી બનવાનું તેમજ ઋદયમિ ક્ષયેપૂવા વૃદ્ધો ઋત્તરા ઉત્સર્ગમાર્ગ - વિધિમાર્ગ - નિયામક્રમા માર્ગ સૂચક એવા એ ત્રણેય માર્ગોના ઉપાસક બનીને સાચી એવી ઔદયિકી તિથિની આરાધનાના જ પક્ષપાતી બનશો.

પાલીતાણા તા. ૨૧-૧૦-૧૯૯૮

૨૦૫૫ કાર્તિક શુદ્ધિ ૧ બુધવાર

